

ԱԿԱՆՈՒՏԱԿԱՆ

ԿՐԻՄԱ

ԿԸ
1987

**Հ. Մ. Ը. Մ.ի
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ**

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ԹԻՒ 2

**ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ
ԵՐԳԱՐԱՆ**

**ՊԵՅՐՈՒԹ — ԼԻԲԱՆԱՆ
1987**

Սոյն Հատորը Կը Հրատարակուի

ՄԵԿԵՆԱՍՈՒԹԵԱՄԲ՝

Հ.Մ.Ը.Մ.ական Վաստակաւոր Եղբայրներէն՝

ԱԼԵՔՍԱՆ ՓԻԼԱԻՃԵԱՆԻ

(Այժմ ի Լոս Անճելըս)

Ի Սէր եւ Ի Ջարգացում Հ.Մ.Ը.Մ.ի
Գայլիկներուն, Արծուիկներուն,
Արիներուն եւ Արեւոյշներուն.

Շնորհակալութիւն Ազնի Բարերարին:

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Սիրելի Գայլիկներ, Արծուիկներ, Արիներ եւ Արեւոյշներ,

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Կեդրոնական Վարչութեան հրատարակութիւնը եղող այս երգարանը ամենէն առաջ ձեր երգարանն է: Ան պատրաստուած է սկաւտական ձեր դաստիարակութիւնը՝ նաեւ երգի նամբով, ամբողջացնելու համար:

Այս երգերով, կոչերով ու կանչերով դուք պիտի ծանօթանաք հայ երգին, հայ մշակոյթին եւ Հայոց Պատմութեան: «Հ.Մ.Ը.Մ.ի Սկաւտական երգարան»ը օգտագործեցէ՛ք լաւագոյնս, ծանօթացէ՛ք անոր բառերուն ընդմէջէն մեր հերոսներու կեանքին, մեր ազգային տենչերուն եւ մեր հայրենիքի իրագործումներուն: Այս երգարանի գործածութիւնը առիթ թող ըլլայ նաեւ ձեր, որպէսզի միշտ երգէք մեր մայրենի լեզուով եւ յիշեցէք միշտ թէ «միայն չարերը երգ չունին»: Դուք բարի էք եւ արի:

Սիրելի Խմբապետներ,

Այս երգարանը պատրաստուած է օժանդակելու համար ձեր որպէսզի ձեր դաստիարակութեան յանձնուած հայ մատղաշ սերունդը վարժեցնէք հայ բառին ու հայ պատմութեան՝ երգի ու նուագի նամբով:

«Հ.Մ.Ը.Մ.ի Սկաւտական երգարան»ը կազմող բոլոր երգերն ալ ունին իրենց ձայնագրութիւնները, որպէսզի անոնց նշգրիտ ուսուցումը դիւրանայ եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մեծ ընտանիքին բոլոր անդամները զանոնք երգեն միօրինակ ձեւով: Ձայնագրութիւնները սկզբունքով դաշնակի համար պատրաստուած են: Բնականաբար մասնագէտ ուսուցիչներ կամ խմբապետներ կրնան անոնցմէ մեկնելով վերծանումի ալ ձեւերով կամ դաշնաւորումներով զանոնք զարգացնել: Ձայնանիշերու (նօթա) տակ վանկերու բաժանումը կատարուած է հնչողական դիւրութեան նպատակով, առանց նկատի:

առնելու միավանկ բառերու ամբողջականութիւնը յարգելու ֆերականօրէն պարտադիր պարագան: Կանչերու վերջաւորութիւնները ըստ դեկավարի հայեցողութեան կարելի է փոփոխութեան ենթարկել ըստ օրուայ կամ պարագայի բերման, օրինակ կարելի է ըսել՝

                    Հ.Մ.Ը.Մ.ի արհնները հոս են ահա
կամ   Հ.Մ.Ը.Մ.ի Գայլիկները հոս են ահա
կամ   Հ.Մ.Ը.Մ.ի արենոյշները հոս են ահա, եւայլն:

Երգարանի կազմութիւնը ամբողջացուցած ենք տալով մեր օգտագործած երգերուն եւ առհասարակ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասին յօրինողներու, բանաստեղծներու եւ երաժշտագէտներու համառօտ կենսագրութիւններ, նոյնպէս հակիրճ տեղեկութիւններ՝ արեւելեան եւ հայկական լարային (օր. ջութակ), փողային (օր. սրինգ) եւ հարային (օր. թմբուկ) երաժշտական գործիքներու մասին: Կը հաւատանք որ վերոյիշեալ յաւելումները օգտակար պիտի ըլլան մեր սկսուտական շարքերուն հայ երաժշտութեան եւ հայ երաժիշտներու մասին առաւել ծանօթացման:

Այս վստահութեամբ ձեզի կը յանձնենք ներկայ երգարանը եւ կ'ակնկալենք անոր ամենալայն չափով օգտագործումը բոլոր Հ.Մ.Ը.Մ.ականներուն կողմէ:

Փակելէ առաջ մեր խօսքը անհրաժեշտ կը համարենք յայտնել թէ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Կեդրոնական Վարչութեան մատենաշարի ներկայ թիւ 2-ի պատրաստութեան եւ հրատարակութեան աշխատանքին նպաստեցին Հոգշն. Տ. Տիրայր Վրդ. Փանոսեան, Գոյր Ռիթա Շամլեան, երաժշտագէտ Եդր. Գէորգ Գանտահարեան եւ Եդր. Յակոբ Ոսկերիչեան: Երգարանի կողմից-գծագրութիւնը սիրայօժար կատարեց արուեստագէտ Եդր. Վազգէն Թիւթիւնեան: Զայնանիշերու գծագրութիւնը գործն է Եդր. Սարգիս Փանոսեանի:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՄԱՍ

ՔԱՅԼԵՐԳՆԵՐ

ՅԱՌԱՋ ՆԱՀԱՏԱԿ

Երաժշտ.՝ Բ. Կանաչեան

Խօսք՝ Գ. Կառվարենց

Յա - ուղ նահա-տակ ցե-ղի ան- մահներ վեց դա- րու ան-մոռ վրէ-

ժի զը- ըստ- ներ կա- տարն հայ-րե-նի լե- թանց Գե- ոս- գոյն եր-

թանք կո- թո-ղել դրօ-շակ ե-, ոս-գոյն հըս- կայ նը- Լիր- ման տոր-

միդ հը- ըս- թեւ կա- մա-ւոր ըս- նակ ցա- ուղ յա-

ուղ ան- սա - սան յա- ուղ ան- դե- դեւ դէ- սի յաղ- թա - նակ,

ՅԱՌԱՋ ՆԱՀԱՏԱԿ

Յառա՛ջ նահատակ ցեղի անմահներ,
Վեց դարու անմոռ վրէժի զրահներ.
Կատարն հայրենի լերանց հեռագոյն՝
Երթանք կոթողել դրօշակն եռագոյն:

Հսկայ նուիրման
Տորմի՛ղ հըրաթեւ
Կամաւո՛ր բանակ,
Յառա՛ջ անսասան,
Յառա՛ջ անդեղեւ,
Դէպի յաղթանակ:

Վատին սեւ արիւն մեր հողն ոռոգեց,
Տարագիր Հայն իր կեանքը նորոգեց,
Երէկ շղթայուած՝ այսօր ինքնավար,
Յարեալ վեհօրէն դամբանէն խաւար:

Հսկայ նուիրման
Տորմի՛ղ հըրաթեւ
Կամաւո՛ր բանակ,
Յառա՛ջ անսասան,
Յառա՛ջ անդեղեւ,
Դէպի յաղթանակ:

ՈՎ ՀԱՅ ԱՐԻ

Ով հայ ա-րի նախ բարձրա-ցիր մարմնով մըտքով հըսկայ դարցիր

Հանք միգ թա-փե դու ա-մեն օր գոր-ծադ-րե-լու բա-րիք մը նոր

Հանք միք թա-փե դու ա-մեն օր գործաւորքե-լու բա-րիք մը նոր:

ԲԱՐՍԵՂ ԿԱՆԱՉԵԱՆ

Ծնած է Ռոդոստո 1885-ին կը փոխադրուի Պուլկարիա (Վառնա) ապա Ռումանիա ուր կ'ուսանի երաժշտութիւն եւ ջութակ ու դաշնակ նուագել: 1908-ին կը վերադառնայ Պոլիս եւ կը կազմէ Քնար նուագախումբը: 1910-ին հանդիպելով Կոմիտաս Վարդապետին կ'աշակերտէ անոր ու կը կատարելագործէ երաժշտագիտական իր մասնագիտութիւնը դառնալով Կոմիտաս Վարդապետի հինգ սաներէն մին: 1920-ին կը մեկնի Փարիզ ծանօթանալու տեղույն երաժշտական յառաջդիմութեանց: Ու հետգհետէ գտնուած է գաղթաշխարհի գանազան կեդրոնները Կիպրոս, Պէյրութ ուր կը կազմէ «Գուսան» երգչախումբը ունենալով յաջող ու խանդավառ ելույթներ:

ՈՎ ՀԱՅ ԱՐԻ

Ով հայ արի նախ բարձրացիր,
Մարմնով մտքով հսկայ դարձիր,
Զանք ճիգ թափե դու ամեն օր
Գործադրելու բարիք մը նոր:

Հնազանդե մեծերուդ միշտ,
Մի պատճառներ ոչ ոքի վիշտ,
Ազգիդ համար միշտ աշխատե,
Եղիր առոյգ եւ ճիշդ դատե:

Գրեր ու մշակեր է բազմաթիւ մանկական, ազգային եւ օրերայի եղանակներ: Նշանաւոր են իր «Օրօր»ը, «Ալվարդի Երազ»ը, «Դալիս»ն, «Հոյնար»ը:

Դաշնաւորած է «Յառաջ Նահատակ»ը իսօսֆ Գ. Կառվարեանցի, դպրոցական ֆայլերգ «Մենք Մանուկներ» իսօսֆ Մուշեղ Իշխանի:

Մեռած է Պէյրուս 1967-ին:

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐ ԵՆՔ

Դաշնաորում՝ Գ. Կառվարենց

Հայ ա - րի - ներ ենք կար - գա - գահի Հ. Մ. Ը. Մ - ի դըօ - շին
շուրջ աշ - խա - ժանք - ներ ու - նինք բա - զում ծրա - գիր - ներ վը -
սեմ ու լուրջ հա - լա - ժարիմ նախ Աս - տու - ծոյ
թըշ - լա - ոու - թեան դէմ ոչ ան - փոյթ ազ - գիդ հա - մար միշտ աշ -
խա - տէ ե - դիր բա - ռի ոչ որ ա տէ :

ԳԷՈՐԳ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ

Ծնած է 1892-ին Թուրքիա:

Նախնական ուսումը կը ստանայ Իզմիրի Միսիթար-
եանցերու վարժարանը իսկ երկրորդական ուսումը Իզմիրի
Ամերիկեան Գոլէնին մէջ, որ կ'աւարտէ 1908-ին:

Այնուհետեւ ուսուցչական ասպարէզը ընդգրկելով,
կը դասաւանդէ Թուրքիոյ զանազան քաղաքներուն՝ յատկա-
պէս Անգարայի մէջ: Միաժամանակ կը գործէ ու կը ստեղծա-
գործէ որպէս բանաստեղծ-գրագէտ եւ խմբագիր-մտաւորա-
կան:

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐ ԵՆՔ

Հայ արիներ ենք կարգապահ
Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշին շուրջ.
Աշխատանքներ ունինք բազում
Ծրագիրներ վսեմ ու լուրջ:

Հաւատարիմ նախ Աստծոյդ
Թշուառութեան դէմ ոչ անփոյթ,
Ազգիդ համար միշտ աշխատէ
Եղիր բարի եւ ոչ ոք ատէ:

Բարձրանանք ու բարձրացնենք
Անյաղթ մնայ հայ ազգը,
Ուրախ ըլլանք երգենք զուարթ
Ապրի յաւէտ Հ. Մ. Ը. Մ.:

1938-ին զինք կը գտնենք Յունաստան ուր կ'անդամակցի Հ.Մ.Ը.Մ.ին որուն իտէալներուն մեծ հաւատացող մըն է եղած: Իր բանաստեղծութիւնները ամփոփուած են «Ծովեր», «Գերեզմանի Ծաղիկներ», «Տաւիղ Եւոլեան» եւ «Ճակատագրիս Ճանկերուն Մէջ» հաւաքածոներուն մէջ: Գրած է ազգայնաշունչ շարք մը բանաստեղծութիւններ որոնցմէ յատկապէս, «Կամաւորական քայլերգ, Յառաջ Նահատակ»ը որ Հ.Մ.Ը.Մ.ը որդեգրած է որպէս իր պաշտօնական ֆայլերգը:

Մեռած է 1946-ին:

Հ.Մ.Ը.Մ. ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐ

Երաժշտ.՝ Բ. Կամաչեան

Խօսք՝ Մ. Իշխան

Հ. Մ. Ը. Մ. հայ ա-րի-նե՛ր հե-րոսնե-րու դա-
 տին ժա-ռանգ ա-ռողջ ու-րախ ու ա՛ն-վե-հեր
 մենք կը կեր-տենք մարմին ու կամք օ-տար աշ-խարհ օ-
 տար դաշ-տեր քայց հայրե-նի վեհ դրօ-շին սակ պա-
 տիւն հա-յուն բո-նած միշտ վեր կը շահինք փառք ու յաղթա-
 նակ Հ. Մ. Ը. Մ. յոյ-սի սե-րունդ շու-նինք դադար
 շու-նինք նա-հանջ դէ-պի չեո-ներ լու-սա-ծը-նունդ
 մենք յաղ-թա-քայլ կ'երթանք յա-ռաջ:

Հ.Մ.Ը.Մ. ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐ

Հ.Մ.Ը.Մ. հայ արիներ,
Հերոսներու դատին ժառանգ,
Առողջ, զուարթ ու անվեհեր,
Մենք կը կերտենք մարմին ու կամք:

Օտար աշխարհ, օտար դաշտեր,
Բայց հայրենի վեհ դրօշին տակ.
Պատին հայուն բռնած միշտ վեր՝
Կը շահինք փառք ու յաղթանակ:

Հ.Մ.Ը.Մ. Յոյսի սերունդ
Չունինք դադար, չունինք նահանջ,
Դէպի լեռներ լուսածնունդ
Մենք յաղթաբալ կ'երթանք յառաջ:

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Դաշնադրում՝ Բ. Կանաչեան

Խօսք՝ Մ. Նալբանդեան

Մեր հայ-րե-նիք թրշ-ուառ ան-տէր ,մեր թըշնամեաց ոտ-նակոխ

իւր որ-դի-քը արդ կանչուժ է հա-նել իւր վրէժ քէն ու ոխքէն ուռի:

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Մեր հայրենիք թշուառ, անտէր,
Մեր թշնամեաց ոտնակոխ,
Իւր որդիքը արդ կանչում է
Հանել իւր վրէժ, քէն ու ոխ:

Մեր հայրենիք շղթաներով
Այսքան տարի կապկապած,
Իւր քաջ որդւոց սուրբ արիւնով
Պիտի լինի ազատուած:

Ահա՛, եղբայր, քեզ մի դրօշ,
Որ իմ ձեռքով գործեցի,
Գիշերները ես քուն չեղայ,
Արտասուքով լուացի:

Նայիր նորան երեք գոյնով,
Նուիրական մեր նշան,
Թող փողփողի թշնամու դէմ,
Թո՛ղ վերածնի Հայաստան:

Ամենայն տեղ մահը մի է,
Մարդ մի անգամ պիտ' մեռնի,
Բայց երանի՝ որ իւր ազգի
Ազատութեան կը զոհուի:

ՄՇԱԿ ԲԱՆՈՒՌ

Մը - շակ բանուոր ընջբեր աղ - բեր: Ա - ըիք մի - ա-
 նանք յա - ու - ղ գր - նանք: Աշ - խա - տան - քի դա - տին պաշտ -
 պան դաշ - նակ - ցու - թեան թեւ թի - կուներ տանք: Ախ մենք տանջ
 ուենք բոլր - տի - նք թա - փենք ա - ըիւն վաւ տակ դատենք դի -
 գենք շա - ֆա - գոր - ծող գե - ցեր վաւ - նեն իսկ մեր չոր
 ֆագ բա - ժի - ն ֆա - նե - ն դէ սեւ օ - ըեր բո - դոք դար -
 ձեր ա - ըիւ - ն բոլր - տինք եր - կու - նք մը -
 տեր տանջանք գրր - կանք չե - գու ա - ուեր դաշ նակցու թեան մամբարագեր:

ՄՇԱԿ ԲԱՆՈՒՈՐ

Մշակ, բանուոր, ռենջպեր աղբեր,
Արի՛ք, միանանք, յառաջ գնանք,
Աշխատանքի դատին պաշտպան
Դաշնակցութեան թեւ թիկունք տանք:

Ա՛խ, մենք տանջուենք, քրտինք թափենք,
Արիւն-վաստակ դատենք, դիզենք,
Շահագործող ցեցեր՝ վատնեն,
Իսկ մեզ՝ չոր հաց բաժին հանեն:

Դե՛հ, սե՛ւ օրեր բողոք դարձէք,
Արիւն-քրտինք, երկունք մըտէք,
Տանջանք, զրրկանք, լեզու առէք,
Դաշնակցութեան ճամբայ բացէք:

ՔԱՅԼԵՐԳ ՄԱՐՏԱԿԱՆ

Յա - ուջ ըն - թա - նանք եղ - ըայր - ներ մար - տի հրաւէր կարդա
 լով կարդա լով հայ-րենեաց ա - զա - տու - թիւ - նը
 գը - նենք մեր սուրբ ա - ըիւ - նով: ա - ըիւ - նով:

ԷՏԿԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Ծնած է 1930-ին Երեւան: Մինչեւ 1953, Երեւանի երաժշտանոցին մէջ կը հետեւի երաժշտական ուսման, որու աւարտումին մինչեւ 1957 Մոսկուայի մէջ կը շարունակէ իր երաժշտական զարգացումը:

Էտկար Յովհաննէսեան Հայ երաժշտութեան նպաստած է գլխաւորաբար Հայ ժողովրդական եւ դասական երաժշտութեանց բերած իր ինքնատիպ մտեցումով: Իր յօրինումներուն գլխաւոր նիւթը կը կազմէ ժողովուրդը իր արօր-

ՔԱՅԼԵՐԳ ՄԱՐՏԱԿԱՆ

Յառաջ ընթանանք, եղբայրներ,
Մարտի հրաւեր կարդալով,
Հայրենեաց ազատութիւնը
Գընենք մեր սուրբ արինով:

Բաւ է որքան տառապեցանք,
Բաւ է որքան մենք լացինք,
Այսուհետեւ մարտի դաշտը
Կռիւ տալով պիտ' մեռնինք:

Եւ այնպէս: Իր մասնագիտութիւնը կը ծաւալի հայկական պալէ-
ններու ստեղծագործումով: Այս մարզէն ներս իր գլխա-
ւոր գործերն են. «Մարմար»ը, «Յաւերժական Կուռք»ը,
«Անտունի»ն եւ «Սասունցի Դաւիթ»ը: Մեծ ժողովրդակա-
նութիւն կը վայելեն «Երեւան-Երեբունի» «Արփա-Սեւան»ն
«Մարդարապատ» երգերը: Հայաստանի եւ Սովետական
Միութեան երաժշտական միջավայրերուն մէջ Յովհաննէս-
եան ունի իր պատուոյ տեղը: Իր երաժշտական ստեղծագոր-
ծութիւնը արժանացած է ամենաբարձր գնահատութեանց:

ԴԴՐՈՑԱԿԱՆ ՔԱՅԼԵՐԳ

Երաժշտ.՝ Բ. Կանաչեան

Խօսք՝ Մ. Իշխան

Մենք մա-նուկնե - ր չա - յոց ազ - գին ծա - գող լոյ - սի - ն

հետ առտու-ան միշտ կենսու-րախ եւ ժրպտա-զին կ'երթանք դպրոց

չա - րան շա - րան մեր սա - կառն է թէ - եւ աղ - քատ

քայց մերն է կեանքն ու ա - պա-գան եւ զըր- քե - թու

գանձն է ա - ոստ մեր թե - ւե - թուն տակ աի - թա - կան

լոյ - սի օ - ծա - խ հայ - ըն-նի տուն դըպ - րո - ցէն նե - թս

մեր սի - թա - կան կը հընչէ միշտ մեր սուրբ լե - գուն

եր - գի մը պէս յա - ւերժա - կան յա - ւերժա-կան:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՔԱՅԼԵՐԳ

Մենք մանուկներ հաշոց ազգին
Ծագող լոյսին հետ առտուան
Միշտ կենսութախ եւ ժպտագին
Կ'երթանք դպրոց շարան շարան:

Մեր սակառն է թէեւ աղքատ
Բայց մերն է կեանքն ու ապագան
Եւ գրքերու գանձն է առատ
Մեր թեւերուն տակ տիրական:

Լոյսի օճախ հայրենի տուն
Դպրոցէն ներս մեր սիրական
Կը հնչէ միշտ մեր սուրբ լեզուն
Երգի մը պէս յաւերժական:

Հ.Օ.Մ.ի ՔԱՅԼԵՐԳ

Մենք ուխտեալ - ներ հայ օգնու - թեան սուրբ զոր - ծին

լոյ - սի բա - նակ եւ զը-թու - թեան խա - շու - հի

զո - յա - մար - տին մէջ սրբ-բա - զան մեր դա - տին

մենք կը բե - ղենք հայ կը - նոջ սիր-տը ոս - կի

օ - տար երկ - ըի հո - վե-րուն դէմ մո-լե - զին

հայ դրա-րու - թեան ջա - հը պա - հենք մըշ-տա - վառ

եւ թող շունչ տայ հայ օ - ծա - խի կը -րա - կին

մեր շըրթ-նե - ղուն վրայ ծաղ-կող ա - մէն բառ:

Հ. Օ. Մ.ի ՔԱՅԼԵՐԳ

Մենք՝ ուխտեալներ Հայ Օգնութեան Սուրբ գործին,
Լոյսի բանակ եւ գթութեան Խաչունի,
Գոյամարտին մէջ Սրբազան մեր Դատին՝
Մենք կը բերենք Հայ կնոջ սիրտը Ոսկի:

Օտար երկրի հովերուն դէմ մոլեգին,
Հայ դպրութեան ջահը պահենք մշտապառ,
Եւ թող շունչ տայ Հայ օճախի կրակին՝
Մեր շրթներուն վրայ ծաղկող ամէն բառ:

Մենք ուխտեալներ Հ. Օ. Մ.ի Պայծառ Դրօշին,
Միշտ կը մնանք արի Պահակն անցեալի,
Մինչեւ ծագի արդարութեան վառ արփին,
Մինչեւ հասնինք սէգ Սարերուն Հայրենի:

ԱՐԾՈՒԻԿՆԵՐՈՒ ՔԱՅԼԵՐԳ

Երաժշտ.՝ Բ. Կանաչեան

Խօսք՝ Արմէն Անուշ

Ձու - արթ ու շէն շող կայտտ ու - թի մենք հուրիտանդի
ազ - նիւ պայ-քա - ռի ար-ծուիկ-ներ հրպարո ո- գի - ով ցե - գին
կ-եր - թանք ան - վա - ռան պայ- ծառ գա - լի - քի - ն
կ-եր-թանք ան - վա - ռան պայ - ծառ գա - լի - քի - ն:

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿ

Ծնած է 1924-ին Չանախչիի մէջ:

Նախնական ուսումէն ետք 1945-ին կ'աւարտէ Երեւանի բանասիրական համալսարանը իսկ 1955-ին Մոսկուայի Մաքսիմ Կորբի գրականութեան հիմնարկը:

ԲազմաՎաստակ բանաստեղծ, հրապարակագիր մաս կազմած է Հայաստանի Գրողներու Միութեան Վարչութեան իբրեւ ֆարտուղար ինչպէս նաեւ Սփիւռփի հետ Բարեկամութեան եւ Մշակութային Կապի հայկական ընկերակցութեան:

Բանաստեղծական իր գրութիւններուն առընթեր մշակած է հայ բանաստեղծութեան տեսական հիմունքներու մասին յատկանշական յօդուածներ գատորոշելով իւրաքանչիւր ձեւի բանաստեղծութեան ներշնչման, եւ զարգացման յատ-

ԱՐԾՈՒԻԿՆԵՐՈՒ ՔԱՅԼԵՐԳ

Ջուարթ ու շէնշող, կայտառ ու արի
Մենք հուր եռանդի ազնի պայքարի
Արծուիկներ հպարտ ոգիով ցեղին
Կ'երթանք անվարան պայծառ գալիքին:

Ինչպէս սրընթաց ջրերը գարնան
Ինչպէս վարարած գետն հայրենական
Կ'ընթանանք արագ, կը սուրանք առաջ
Մենք արծուիկներն ենք ցեղին աննահանջ:

Օ՛ն ոտքի պատրաստ արծուիկներ բոլոր
Դէպի հայրենի սարերն հեռաւոր
Դէպի լուսաշող երկիրն Հայաստան
Դէպի յաղթութիւն, դէպի ապագան:

կանիշերը: Յատուկ ուսումնասիրութիւններով խորացուցած է Նարեկացիի, Մեսրոպ Մաշտոցի, Կոմիտասի, Քուչակի, Դարեանի, Թումանեանի, Չարենցի եւ այլ ժամանակակից բանաստեղծներու մասին իր պրպտումները, յատուկ արժէք ունին Սայաթ Նովայի գործերուն մէջէն իր դուրս բերած առանձնաշատկութեանց նկատումները:

Նշանաւոր են իր «Հրամայում են», «Սիրոյ ճանապարհ»-ը եւ «Նորից Քեզ Հետ» հաւաքածոները: Ունի նաեւ թարգմանական վաստակ, յատկապէս ռուսական բանաստեղծներու գործերուն:

Իր ամենէն նշանաւոր բանաստեղծութիւնն է, երկարաշունչ «Անլուելի Չանգակատուն»-ը որ Կոմիտաս Վարժապետի կեանքի ու գործի բագիւնը կը կազմէ:

Մեռած է: 1971-ին արկածի մը հետեւանալով եւ թաղւած իր ծննդավայրին մէջ (այժմ Սովետաշէն):

Բ. ՄԱՍ

ԱՂՕԹՔՆԵՐ

ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ (ՀԱՅՐ ՄԵՐ)

Երաժշտ.՝ Մ. Եկմալեան

Հայր մեր - ո ո ը յեր-կինս ես սուրբ ե- դի- ցի
 ա - նուն քո. ե - կե ս - ցէ ար- քայ - ու - թիւն քո,
 ե - դի - ցին կամք քո ո - ը պէս յեր - կինս եւ յե - - ը
 կրի զհաց մեր հա- նա - պա-զորդ սուր մեզ ա - - յ-
 սօր թո - դ մեզ ըզ - պար- տիս մեր, ո - ը-պէս եւ մեր
 թո-ղումք մե-րոց պար-տա - պա- նաց եւ մի տա - նիր
 զմեզ ի փոր-ձու - թիւն. ա- յլ փըր- կեա
 ի շա - - ըէ:

ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ
(ՀԱՅՐ ՄԵՐ)

**Հայր մեր որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո,
եկեսցէ արքայութիւն քո, եղիցին կամք քո որպէս
յերկինս եւ յերկրի, զհաց մեր հանապազորդ տուր
մեզ այսօր, թող մեզ զպարտիս մեր որպէս եւ մեք
թողումք մերոց պարտապանաց եւ մի տանիր զմեզ
ի փորձութիւն, այլ փրկեա ի չարէ:**

ԱՌԱՒՕՏ ԼՈՒՍՈՅ

Խօսք՝ Ն. Շնորհալի

Ա - ռա - ւօտ լուսոյ - յ ա - ըն - զակն ար -
դա - - - ը առ իս լոյս ծագ - եա ըր-իտւմն ի չօ -
ըն - - - ը ըն - եա ի չոգ-ւո - - յս ըան քեզ ի հա -
ծո - - - - յս:

ԱՌԱՒՕՏ ԼՈՒՍՈՅ

Առաւօտ լուսոյ,
Արեգակն արդար,
Առ իս լոյս ծագեա՛:

Բղխումն ի հօրէ,
Բղխեա՛ ի հոգւոյս,
Բան քեզ ի հաճոյս:

Քանձո՞ղ ողորմութեան,
Քանձի՞ղ ծածկելոյ,
Քտող զիս արա՛:

Դուռն ողորմութեան,
Դաւանողիս բաց,
Դասեցո՞ վերնոցն:

Երբեակ միութիւն,
Եղելոց խնամող,
Եւ ինձ ողորմեա՛:

Ջարթի՛ր Տէր յօգնել,
Ջարթո՛՞ղ զթմրեալս,
Ջուարթնոց նմանիլ:

Էդ հայր անսկիզբն
Էակից որդի,
Է միշտ սուրբ հոգի:

Ընկալ զիս գթած,
Ընկալ ողորմած,
Ընկալ մարդասէր:

Սէր անուն Յիսուս,
Սիրով քով ճմլեա՛,
Սիրտ իմ քարեղէն:

Վասն գթութեան,
Վասն ողորմութեան,
Վերստին կեցո՛:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՄԵԾ

**Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի որ յայսմ ատուր
յայտնեցաւ:**

**Հովիւքն երգեն ընդ հրեշտակս տան Աւետիս
աշխարհի:**

*
* *

Քրիստոս Ծնաւ եւ Յայտնեցաւ:

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Ծնած է 1869-ին Քեօթահիա (*Թուրքիա*): Հազիւ 12 տարեկան հասակին որբացած կը մտնէ Էջմիածնի Գեորգեան մեմարանը, ուր ի յայտ կու գայ երաժշտութեան հանդէպ իր խոր հետաքրքրութիւնը:

Կովիտաս արեղայ գրի կ'առնէ եկեղեցական հին եղանակներ եւ Արարատեան դաշտի գեղջկական երգեր, որով արդիական ձայնանիշերով կազմաւորող առաջին հայ երաժշտագետը կ'ըլլայ:

Երաժշտական իր ուսումը կատարելագործելու համար զինք կ'ուղարկեն Պերլին:

1899-էն ետք վերադառնալով Էջմիածին համերգներ կու տայ մեմարանի երգչախումբով Հայաստանի եւ Կովկասի մէջ:

1910-էն սկսեալ կը հաստատուի Պոլիս ուր կը կազմէ «Գուսան» երգչախումբը:

Կովիտաս Վարդապետ Թուրքիոյ կողմէ Հայութեան եւ անոր արագանիին դէմ կազմակերպած ջարդէն ազդուած իր ստեղծագործութեանց վերջ կը դնէ եւ իր օրերը կը վերջացնէ Փարիզի հոգեբուժական կեդրոններուն մէջ:

ԳՈՎԵԱ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԶՏԷՐ

Մշակում՝ Մ. Եկմալեան

Գո- վեա Ե- ՐՈՒ - սա - ղէմ ըզ - տէր Յար- թաւ Բրիս-

տո - - - - ս ի մե - ռե - - - -

լոց Ա - լէ - լու իա ե - կայք ժո-ղո -

վու - - - - ըզք եր-գե - ցէ - - - - ք

տեանն ա - լէ - լու իա փառք ճօր եւ որդ-

ւոյ եւ ճոգ- լոյն - - սըր - ըոյ այծմ եււմիշտ եւ յաւի-

տեանս յա - լի - տե - նից ա - մէն: Յարուցե - լոյն ի մեռե-

լոց ա - լէ - - լու իա -- որ գաշ-խար - ճրս լուսա -

ւո - ըեաց ա - լէ լու - իա:

ԳՈՎԵԱ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԶՏԷՐ

Գովեա՛ Երուսաղէմ գՏէր:
Յարեաւ Քրիստոս ի մեռելոց: Ալէլուիա:
Եկայք ժողովուրդք, երգեցէք Տեառն,
Ալէլուիա:

Փառք Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ,
այժմ եւ միշտ եւ յաիտեանս յաիտենից ամէն:
Յարուցելոյն ի մեռելոց, Ալէլուիա,
Որ զաշխարհս լուսաւորեաց, Ալէլուիա:

ՆՈՐԱՀՐԱՇ

ՇԱՐԱԿԱՆ ՍՐԲՈՑ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

Ն. Ծնորհալի

Նո - րա - հրա - - - - - 2 պը - սա - կա - ւոր
եւ զօ - րա - գլուխ ա - ռա - քին - եաց վա - ռե - ցար
զի - նու հոգ - ւոյն ա - ըի - ա - թար
ընդ - դէմ մա - հու: Վար - դա - - - ն թաջ նա - հա - տակ
որ վա - նե - ցեր ըզ - թոշ - նա - միւ - ն վար - դա - զոյն
ար - եամ - թըղ թո պը - սա - կե - ցեր զե - կե - դե - ցի:

ՆՈՐԱՀՐԱՇ
ՇԱՐԱԿԱՆ ՍՐԲՈՑ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

**Նորահրա՛շ պըսակաւոր եւ զօրագլուխ առաքինեաց,
Վառեցար զինու հոգւոյն արիաբար ընդդէմ մահու,
Վարդա՛ն, քաջ նահատակ որ վանեցեր ըզթշնամին,
Վարդագոյն արեամբըդ քո պսակեցեր զեկեղեցի:**

**Երկնաւոր թագաւորին զինու յաղթեալ պատերազմին,
Խոհական իմաստութեամբ խոհեմացեալ անճառապէս,
Խորէն, խորհրդրդական եւ ծանուցեալ անուն բարի,
Խաչելոյն վկայ եղեալ, հեղմամբ արեան պսակեցաւ:**

ՃԱՇՈՒ ԱՂՕԹՔ

Օրհ- նէ ով Աստուած օրհնէ այս սե-ղա - նը եւ ա -

նոր շուրջին-նե -րը եւ տուր ա- մէն ա - - նրնց

որ շը -քաւոր են Ա - մէն:

ԿԱՐԱ ՄՈՒՐՁԱ

Քրիստափոր Կարա Մուրզա բուն անունով՝ Մարգարեան ծնած է Խրիմի մէջ 1854-ին: Իր ծննդավայրին մէջ հազիւ կրնայ ստանալ նախնական ուսում, հետեւելով նաեւ երաժիշտ Կարապետ Խանրէկեանի հետ դաշնակի ծանօթացման, որմէ յետոյ ինքնաշխատութեամբ իր գիտութիւնը կը զարգացրնէ եւ կ'որոշէ նուիրուիլ երաժշտական ասպարէզին:

Իր երիտասարդութեան շրջանը կը համապատասխանէ Հայ ազատագրական շարժումներու օրերուն, այդ պատճառով ալ Կարա Մուրզա կը ներշնչուի ազատագրական գարթօնքը մարմնաւորող շարժումներէն: Երգի ու նուագի եւմբով Խրիմի հայութիւնը կը հետեւի այս շարժումներուն մեծ խանդավառութեամբ եւ Կարա Մուրզա կը կազմէ ու կը դեկավարէ երգչախումբ մը ստանալով մեծ քաջալերանք:

ՃԱՇՈՒ ԱՂՕԹՔ

Օրհնէ՛ ով Աստուած
Օրհնէ՛ այս սեղանը
Եւ անոր շուրջիները
Եւ տուր ամէն անոնց
Որ չքաւոր են, ամէ՛ն:

Խրիմէն Կարա Մուրգա կը մեկնի Թիֆլիս ուր կը ծանօթանայ Գրիգոր Արծունիին, Րաֆֆիին, Պետրոս Աղամեանի որոնք կը քաջալերեն, երաժիշտին տաղանդը եւ կը յաջողցնեն կազմութիւնը բազմաձայն երգչախումբի մը: Այս երգչախումբի ելոյթները մեծապէս կը խանդավառեն հայութիւնը եւ Կարա Մուրգա կը դառնայ հայ առաջին բազմաձայն երգեցողութեան հիմնադիրը: Թիֆլիսէն Կարա Մուրգա իր երգչախումբով շրջապտոյտներ կը կազմակերպէ Կովկասի, Ուֆրանիոյ, Մոլտավիոյ եւ Պաֆոսի շրջանները ուր հայկականի կողմին կը մշակէ նաեւ տեղացի ժողովուրդներու երգերը:

1887-ին կ'անցնի Պոլիս ուր կը ծանօթանայ հայկական պատարագի երգեցողութեան, կը քաջալերուի Խրիմեան Հայրիկի կողմէ եւ կը ծրագրէ դաշնաւորել հայկական պատարագի երգեցողութիւնը: 1893-ին կը հրաւիրուի Էջմիածին եւ 1894-ին առաջին անգամ ըլլալով Մայր Տանարին մէջ կ'երգրուի բազմաձայն պատարագ որու դէմ պահպանողական տարերբը բողոք կը բարձրացնեն:

Իր գործէն ծանօթ են յատկապէս «Ալաբեազ»ը, «Վարդ Կօշիկս», «Լէպ Հօ Լէ» եւ այլ երաժիշտներու երգերուն մշակումները «Պոյդ Բարձր», ծանօթ է իր «Շուշան» օրերան:

Կարա մուրգայի բազմաձայն երգեցողութեան մասնագիտութիւնը այնուհետեւ կը զարգացնեն՝ Մակար Եկմալեան, Գրիգոր Սիւնի, Կոմիտաս Վարդապետ եւ ուրիշներ:

Կը մեռնի 1902-ին:

Գ. ՄԱՍ

**ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ԵՐԳԵՐ**

ՄԵՆՔ ԱՆԿԵՂԾ ԶԻՆՈՒՈՐ ԵՆՔ

Դաշնաւորում՝ Գ. Կառվարեանց

Մենք անկեղծ զինւոր ենք առանձին զի-
 ծակ, ունեւ ենք ծառայել ենք կարծա-
 նակ, Պարսկաստանի խորքից եկել է նա մակ
 գընում ենք թաքով կ'ուշանք տաքով, Արիւն սուր ունիւթ
 պատեալով մի դաշու կը սպանեն մեզի:

ՄԵՆՔ ԱՆԿԵՂԾ ԶԻՆՈՒՈՐ ԵՆՔ

Մենք անկեղծ զինուոր ենք առանձին վիճակ,
Ուխտել ենք ծառայել երկար ժամանակ.
Պարսկաստանի խորքից եկել է նամակ,
Գնում ենք բարով, կ'ուշանանք տարով,
Արիւն, սուր ու հուր պատերազմի դաշտ
կը սպասեն մեզի:

Դուշմանը մեզ տուեց «ջան ֆիդա» անուն,
Այդ անուան համաձայն տեսաւ զօրութիւն.
Մենք չենք ուզեր ազատ կամքի բռնութիւն,
Ուխտել ենք կռուել, այդ սիրով մեռնել,
Համոզուած ենք որ միայն զէնքով կայ հայոց
փրկութիւն:

Ստամբուլը պիտի լինի արեան ծով,
Ամէն կողմից կռիւ կը սկսի շուտով.
Կոտորից Բաշկալայ, անցնինք հեշտ կերպով,
Աջից Վարդանը, ձախից Իշխանը,
Գրաւենք Աղբակ, տարածենք սարսափ,
Փառք ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ:

Բաշկալայ գաւառում, այն պատերազմում,
Աւելի մեծ սարսափ տիրեց թշնամույն.
Քաջ Զէյթունը յաղթեց վատ, չար գազանին,
Կեցցէ Զէյթունը, խրոխտ Սասունը,
Դաշնակցութիւնը,
Բախտաւոր օրեր, պարգեւեց հայուն:

ԿԱՐԿՈՒՑ ՏԵՂԱՑ

Խօսք՝ Թորոս

Դաշնադրում՝ Գ. Կառվարենց

Կար -կուտ տեղաց խա -նա -սո-րայ դաշ - տու մը Ֆէ -տա-յի-ներ
դաշ-նակ-ցա-կան վը-րի -ժա-ռու գո-ռում են գո-ռում են:

Սագ

Տանձաձե մարմինով, շուրջ մէկ մեքր երկարու-
թեամբ լարային գործիք: Շինուած է փայտէ եւ ունի աղիքէ
ուրբ լարեր իւրաքանչիւր 2 լար մէկ ձայնի համար: Կը նը-
լագուի կտուցակերպ ոսպնեակի մը կամիթով: Օգտագործը-
լած է առաւելաբար հայ գիւղական աշուղներու կողմէ:

ԿԱՐԿՈՒՑ ՏԵՂԱՑ

Կարկուտ տեղաց Խանասորայ դաշտումը,
Ճէտայիներ դաշնակցական վրիժառու գոռում են:

Սուկաց Քիրդը՝ լեղապատառ Մազրիկցին,
Չէր երազում ջնջուել ի սպառ քաջ ֆէտայու գնդակից:

— Եաման, Աստուած, ֆէտան եկաւ ուր փախչինք,
Ասաց որդուն կրծքին սեղմած լեղապատառ քրդուհին:

— Մի՛ վախենար, հանգիստ կեցիր, բաջի ջան,
Կանանց երբէք ձեռք տալու չէ վրէժխնդիր քաջ ֆէտան:

Մի ժամուայ մէջ Մազրիկ ցեղը ջնջուեցաւ,
Խանասորայ կանաչ դաշտը կարմիր գոյնով ներկուեցաւ:

Փչի՛ր, շեփոր, դէպ՝ Արաուլ մենք թռչենք,
Դիրքեր բռնենք, գաթա, հալուա ձիւնի ջրով ճաշակենք:

Մերթ կուում է, մերթ բարձրանում քաջ ֆէտան,
Եզակի է պատմութեան մէջ արշաւանքի տեսարան:

Չկար Կարօն, տխուր պատեց ամէնքին.
Երանի՛ է նրա հոգուն, որ զոհ դարձաւ այդ կռուին:

Քեզ ենք յանձնում, մեր քաջերը ո՛վ պաշտելի,
Արաուլ,
Կրծքիդ մէջը ամուր պահիր անմահ զոհերն Հայերուն:

Կը գայ շուտով շղթան կտրած Հայ մարդը,
Մեր զոհերը ամուր պահիր գրկիդ մէջը խնկելի:

Հայե՛ր, յիշէք նուիրական այդ օրը,
Յուլիս ամսու քսանհինգին կատարեցէք մեր տօնը:

Ի ԶԷՆ ՀԱՅԵՐ

Ի զէն Գայեր Ի սուր եւ Ի Գր-րա- ցա - ն

տաճկա- Գայաս- տա - նից կո-չում է մի ծայն. լեռնից չեռքըն

դում է ա-հեղ Գր-րա - մա - ն թրոէթ Գայեր թը - ոէթ

դէպի Հայաս-տան դէ - պի դէ - պի դէպի Հայաս-տան

դէ- պի դէ - պի դէ-պի Հայաս-տան թը- ոէթ Գայեր

դէ-պի Հայաս- տան:

Ի ԶԷՆ ՀԱՅԵՐ

Ի զԷՆ, հայեր, ի սուր եւ ի հրացան,
Տաճկահայաստանից կոչում է մի ձայն.
Լեռնից լեռ թնդում է ահեղ հրաման,
Թռէ՛ք, հայեր, թռէ՛ք դէպի Հայաստան:

Դէպի, դէպի, դէպի Հայաստան,
Թռէք, հայեր, դէպի Հայաստան:

Արեւելք եւ արեւմուտք, հարաւ եւ հիւսիս,
Դիրդաց ու թնդաց քաղցր անտիս,
Հայկազ քաջ զաւակաց արի կրծքերից,
Ազատութիւն հնչեց ամէն կողմերից:

Ամէն, ամէն, ամէն կողմերից,
Ազատութիւն հնչեց ամէն կողմերից:

Փրկութեան անտիք առած ի բերան՝
Խումբ խումբ հայեր դէպի Տաճկահայաստան,
Դիմում են ցնծութեամբ իբրեւ հարսանիք,
Ուխտած՝ սուրբ արիւնով փրկել հայրենիք:

Փրկել, փրկել, փրկել հայրենիք,
Ուխտած՝ սուրբ արիւնով փրկել հայրենիք:

Տաճկահայաստանը ոտքի է կանգնում,
Առիծաբոց վրէժ, վրէժ է գոռում,
Արիւնով ներկուած են բոլոր դաշտերը,
Արիւնով ներկուած են բոլոր գետերը:

Բոլոր, բոլոր, բոլոր դաշտերը,
Արիւնով ներկուած են բոլոր գետերը:

Թշնամին զարհուրած փախուստի է դիմում,
Անթիւ ասար ու զանձ իր յետին թողնում.
«Յաղթութի՛ւն, յաղթութի՛ւն» գոչենք միաձայն,
Թշնամին պարտուած է, կեցցէ՛ Հայաստան:

Կեցցէ՛, կեցցէ՛, կեցցէ՛ Հայաստան
Թշնամին պարտուած է, կեցցէ՛, Հայաստան:

ՎԷՐՔԵՐՈՎ ԼԻ

Վեր-քե-րով լի ծան ֆի-տայ եմ թա-փա-

ռա-կա-ն տուն շու-նեմ եա-րիս փո-խա-ն

գէնքս եմ գըր-կե-լ մի տեղ հան-գիստ քուն շու-նեմ:

եա-րիս փո-խա-ն գէնքս եմ գըր-կե-լ

մի տեղ հան-գիստ քուն շու-նեմ:

ՎԵՐՔԵՐՈՎ ԼԻ

Վերքերով լի ջան ֆիտա եմ,
Թափառական տուն չունեմ,
Եարիս փոխան զէնքս եմ գրկել,
Մի տեղ հանգիստ քուն չունեմ:

Արնոտ երկիր սուգ ու շիւան,
Ինձ դուրս կանչեց փակ կեանքից,
Տանջուած հայրենիքի սէրը,
Չը վախեցրեց ինձ վտանգից:

Ես կոչուեցայ ջան ֆիտայի,
Դարձայ զինուոր գաղափարի,
Թող իմ թափած արեան շիթեր,
Օրինակ դառնան հայ զինուորի:

Ահա հանգիստ հող կը մտնեմ,
Յոյսս դուք էք, ընկերներ,
Ծարունակէք մեր սուրբ գործը,
Դաշնակցութեան վեհ քաջեր:

ԿՌՈՒԻ ԵՐԹ

Հայ եղ- բայր-ներ դէ՛հ գունդ ի գունդ ար-եան դաշ-տը մենք նետուինք
 Սու-րը ձե-ռին հու-րը կըրծ-քին վա-ռած սըրտեր

բոր-բո-քին Ա-րե-ւել-քից լոյս է ծա-գում

եւ Հա-յաս-տան ուժ-գին ցն-ծում, Օն, օն յա-ռաջ օն ի

մարտ օն ի հրա-զայր մեր ա-րիւն նով մեր ա-րիւ-նով մամբայ

բա-նանք հայ եղ - բարբ շան եղ-բարբ թըշ-նամ-ւոյն դէմ

մենք սը - լա - նանք հե - դե - դի պէս փո - թոր-կի պէս

նրա ա - րիւ - նով լեռ-ներ ներկենք պիղծ դի-ա-կով դաշտեր պատենք:

թող գրն-դա-կի տա-րափ թա-փի լա-փի թող վեր-
 թող մեզ ա-նարգ մա-հը

Հա - պէս տես-նէ վա - թան պար-զած դրօ-շակ Ա - զա - տու - թեան:

ԿՌՈՒԻ ԵՐԹ

Հայ եղբայրներ, դէ՛հ, գունդ ի գունդ,
Արեան դաշտը մենք նետուինք,
Սուրը ձեռին, հուրը կրծքին
Վառած սրտեր բորբոքին:

Արեւելքից լոյս է ծագում
Եւ Հայաստան ուժգին ցնծում
Օ՛ն, օ՛ն յառաջ,
Օ՛ն ի մարտ, օ՛ն ի հրազայր,
Մեր արիւնով, մեր արիւնով,
Ծամբայ բանանք հա՛յ եղբարք, ջա՛ն եղբարք:

Թշնամույն դէմ մենք սլանանք
Հեղեղի պէս, փոթորիկի պէս,
Նրա արիւնով լեռներ ներկենք
Պիղծ դիակով դաշտեր պատենք:

Թող գնդակի տարափ թափի
Թող մեզ անարգ մահը լափի,
Թո՛ղ վերջապէս տեսնէ վաթան,
Պարզած դրօշն Ազատութեան:

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻՆ

իբ-րեւ աբ-ծիւ սա-ւառ-նու՛մ ես լեռ ու ժայռ

թըն-դա - ցը-նու՛մ ես եր-կինք եր-կիր տեն-չա - վառ

քաջ ա-նու-նըդ պի-տի յի-շուհի դա-րէ դար

հըս - կայ լե - ոինք քեզ ա-պաս - տան Ան - դրա - նիկ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻՆ

Իբրեւ արծիւ սաւառնում եւ լեռ ու ժայռ,
Թնդացնում եւ երկինք երկիր տենչավառ,
Քաջ անունդ պիտի յիշուի դարէ դար,
Հսկայ լերինք քեզ ապաստան, Անդրանի'կ:

Թշնամիներ երբ լսեն քո անունը,
Օձերի պէս պիտ' սողան իրանց բոյնը,
Երակներիդ ազնիւ քաջի արիւնը
Չը ցամաքէ՛ մինչ յաիտեան, Անդրանի'կ:

Հայոց կուսանք դափնեայ պսակ թող հիւսեն,
Քնքուշ ձեռամբ քո ճակատը պըսակեն,
Գոհարներով անվախ կուրծքդ զարդարեն
Կեցցէ՛ս յաւէտ դու անսասան, Անդրանի'կ:

Հայաստանի սոխակները քեզ համար
Թող դայլայլեն գիշեր-ցերեկ անդադար,
Անյաղթ մնաս, դու քաջ կռուի սիրահար,
Հայրենիքի տէր ու պաշտպան, Անդրանի'կ:

ԽԱՆԻ ԵՐԳԸ

Հու - սին չը - կար մուծ գի - շեր էր մի խումբ կ'եր- թար

ա - ռագ ա - ռագ տե - սանք որ քաջ Խա - նի խումբն է

գի - նուած է - ին բո - լոր նը - ղանք:

ԽԱՆԻ ԵՐԳԸ

Լուսին չկար, մութ գիշեր էր,
Մի խումբ կ'երթար արագ-արագ,
Տեսանք որ քաջ խանի խումբն էր,
Զինուած էին բոլոր նրանք:

Հրացանները ուտերին,
Դրօշակը պարզել էին,
Գնում էին ուրախ զուարթ
Ազատութի՛ւն երգում էին:

Երբ քաջ Խանը ելաւ Բասէն,
Թնդանօթներ արձակեցին,
Հայ քաջերի մոսիկներից,
Գնդակներ գոռգոռացին:

Կեցցէ՛ Խանը իր խմբովը,
Սարսափ թողէց Բասէնումը.
Երեք օր ու գիշեր կռուեց,
Աչքերիցը կտրեց բունը:

Կեանքերը ազգին նուիրած,
Կրտին Խանը առաջ ինկած,
Գնում էին տանկաց սահման,
Թռչում էին կրակի նման:

Մութ անտառից անցնում էին,
Ամէն մէկը առիծ էին,
Նժույզ ձիանց վրայ նստած՝
Մերկ սուրերը քաշել էին:

Երբ քաջ Խանը հրահանգ կու տար՝
Արի՛ք առիծներս իմ քաջ,
Մտան թշնամու խիտ շարքեր,
Կոտորեցին ձախն ու աջ:

Հայաստանի հողին վրայ
Քաջը թափեց իր արիւնը.
Յիշենք հայեր, չը մոռանանք
Կտրին Խանի սուրբ անունը:

ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ

Երաժշտ.՝ Է. Յովհաննէսեան

Խօսք՝ Պ. Սեաւակ

Երբ չի մը - նում ելք ու - ծար խենթերն են գրա-
 նում հը - նար Այս - պէս ծա - գեց ա - ըն - գաւ - կեց
 Սար - դա - ըա - պա - տի մար - տը մեծ
 Այս - պէս ծա - գեց ա - ըն - գաւ - կեց
 Սար - դա - ըա - պա - տի մար - տը մեծ: Զան-
 գեր ղօ - ղան - ջէք սըր-բա - գան ըաջե--
 ղին կան-ջէք այս ար - դար պա - - տից սե-
 ղունդ-ներ դուք ծեց ծա - նա - ջէք Սար- դա--բա - պա - տից:

ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ

Երբ չի մնում ելք ու ճար,
Խենթերն են գտնում հնար:
Այսպէս ծագեց արեգակեց
Սարդարապատի մարտը մեծ:

Զանգե՛ր, ղողանջէք,
Սրբազան քաջերին կանչէք
Այս արդար պատից:
Սերունդնե՛ր, դուք ձեզ ճանաչէք
Սարդարապատից:

Աւարայրից ջանք առանք,
Այստեղ մի պահ կանգ առանք,
Ու շունչ առած՝ շունչներս տանք
Սարդարապատի պատի տակ:

Զանգե՛ր, ղողանջէք...

Բայց մենք չընկանք, մենք միշտ կանք.
Մենք չհանգանք՝ դեռ կը գանք
Երբ տան զանգը, ահագանգը,
Որ մեր հոգու պարտքը տանք:

Զանգե՛ր, ղողանջէք...

ՀԵՐՈՍՆԵՐԻ ԵՐԳԸ

The musical score consists of six staves of music in 3/8 time, written in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The lyrics are in Armenian and are aligned with the notes on each staff.

Մայր ծը - նո - ղի պէս ես նա-յուժ Ա - ըարա - սի-

ցը, Հա-յաս-տա-նի Գո - ղին մեռ-նեմ, սըր- սի խորքի-

ցը - - - - : ցը: Բա - ժակ- նե - ըր ե - կէք խըմենք

կե - նաց Գա - յե-րին, Բա - ժակ-նե - ըր ե - կէք խը - մենք

կե - նաց Գա - յե - ըի - ն Անդ-րա - նի - կին Սե-րոր Փաշին

Հայկ Բը - ժը - կեան - ցի - - ն: ցին:

ՀԵՐՈՍՆԵՐԻ ԵՐԳԸ

**Մայր ծնողի պէս ես նայում Արարատիցը,
Հայաստանի հողին մեռնեմ, արտի խորքիցը:**

**Բաժակները եկէք խմենք կենացն Հայերին,
Անդրանիկին, Սերոբ Փաշին, Հայկ Բժշկեանցին:**

**Այն Հայը որ ազգն ուրանայ եւ այլազգ դառնայ,
Մահուան օրը հայ արցունքին նա չարժանանայ:**

**Բաժակները եկէք խմենք կենացն Հայերին,
Անդրանիկին, Սերոբ Փաշին, Հայկ Բժշկեանցին:**

ՎԱՐԴԱՆ
ԻՄ ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ ՀՈԳԻ ՎԱՐԴԱՆ

Ա.Ն. ՖԷԼԿԵԱՆ

Իմ հայ - րեն-եաց հո գի - Վար - դան հո- գիս հոգւոյդ
 Որ Տըդ - մու-տի ա - փե -- ռի քով վաթսուն հա- զար
 եղ - նի դուրպան: Զարկիր զարկւար ին- կար քաջ քաջ
 կրտ - թիմնե -րով:
 պար-սիկ սրփռած մի ծախ մի աջ իմ հայ - րեն - եաց
 ա - թեւ Վար - դան ա - թեւս ար՝ ւուդ եղ - նի դուրպան:

ՎԱՐԴԱՆ
ԻՄ ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ ՀՈԳԻ ՎԱՐԴԱՆ

Իմ հայրենեաց հոգի Վարդան,
Հոգիս հոգուդ եղնի դուրպան.
Որ Տըղմուտի ափերի քով,
Վաթսուն հազար կտրիճներով
Զարկիր, զարկուար, ինկար քաջ-քաջ,
Պարսիկ սփռած ի ձախդ ու յաջ:

Իմ հայրենեաց արեւ, Վարդա՛ն,
Արեւս ար՛ուդ եղնի դուրպան:
Աւետարանն ու խաչն առիր,
Տարիք յերկինս բարձրացուցիր,
Եւ դուն ալ հետ թողիր գացիր,
Անուշ արեւդ հողին տըւիր:

ՋԻՆՈՒՈՐԻ ՄՕՐ ԵՐԳԸ

Մշակում՝ Ալ. Մնակեան

Խօսք՝ Պ.Վ. Նաթանեան

Ջար - թիր որդ - եակ յուշ բեր վեր կաց պա - տե - ռազ - մի
փողն հըն - չեց չեց Ջար - թիր զո - չեց ձայն հայ -
րեն - եաց կե - նաց մա - հու ժամն հըն - չեց չեց:

ԶԻՆՈՒՈՐԻ ՄՕՐ ԵՐԳԸ

Զարթիր որդեակ, յուշ բեր, վեր կաց,
Պատերազմի փողն հնչեց,
Զարթի՛ր գոչեց ձայն հայրենեաց,
Կենաց մահու ժամ հնչեց:

Պատրաստեր եմ քո զենքերը,
Ահա գլխիդ վերել կան՝
Ինչպէս երբեմն քո գրքերը՝
Երբ կ'երթայիր վարժարան:

Ելիր կապեմ սուրը մէջքիդ,
Ասպար կախեմ քո ուսէդ,
Եւ սուրբ դրօշակ հայրենիքիդ
Թող ծածանի աջ թելդ:

Փոխան գրքիդ ահա սուսեր,
Փոխան թղթի՝ կռուի դաշտ.
Գնա՛ մեռիր ազգիդ համար,
Թող մայր երկիրդ ապրի հաշտ:

Քսան տարի կերակրեցի
Մինչ հասակդ այդ առիթ.
Այդ հասակիդ մայրդ մեռնի,
Դուն ալ քու ազգիդ մեռիր:

Յառա՛ջ որդեակ, ի մարտ անմահ,
Տուէք անվախ կուրծք, ճակատ,
Հոգ չէ թէ քեզ կը գտնէ մահ,
Զի յայնժամ է ազգն ազատ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՊՐԻՐ ՅԱԻՏԵԱՆ

Երաժշտ.՝ Ե. Յակոբեան

Խօսք՝ Սարմէն

Ծօն է խրն-դու - թիւն Հա - յոց աշ - խար-հուժ ըո- լո - ռի սրր-
 տու- մ գա - ղուն է գա- ղուն: Գա-ղուն է գարուն Հայաս-տան
 Հա - յաս- տան դու մայր խրն-դու - թեան վառ ա - ղե - լի
 տակ ապ - ղիր ապ - ղիր յա - լիտ - եան Հա - յաս-
 // ապ - ղիր յա - լիտ-եան: ապ - ղիր յա - լիտ - եան :

Dol. Segno **FINE**

ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ԱՊՐԻՐ ՅԱԻՏԵԱՆ

Տօն է խնդութիւն,
Հայոց աշխարհում,
Բոլորի սրտում
Քարուն է, գարուն:

Կրկներգ

Հայաստան, Հայաստան,
Դու մայր խնդութեան,
Վառ արեւի տակ ապրիր,
Ապրիր յաիտեան:

Մերն է ապագան
Լոյսով մշտական,
Դեռ ինչքան լաւ-լաւ
Օրեր պիտի գան:

Կրկներգ

Տօն է խնդութիւն,
Հայոց աշխարհում,
Բոլորի սրտում
Քարուն է, գարուն:

Կրկներգ

ՍՈՒԼՈՒԽԻ ԿՈՒԻԻԸ

Մշակում՝ Ալ. Մանուկյան

Սասկուճն ա - հա - ւո - - - - ը սքա - տեց Մը - շոյ

դա - - - շտ նո - ըէ - ն հա - ու - - չե - - ց

հէգ Սու - լ - թանն աղ - հաշտ նո - ըէ - ն հա - ու - չե - - ց

հէգ Սու - լ - - թանն աղ - հաշտ:

ՍՈՒԼՈՒԽԻ ԿՈՒԻԸ

Սոսկումն ահաւոր պատեց Մշոյ դաշտ,
Նորէն հառաչեց հեզ Սուլթանն անհաշտ,
Սարսափը մեծ էր, վախցաւ թշնամին,
Ղումանտան կանչեց Քէօսա Պինպաշին.
Հասիր բանակովդ ապստամբ Սուլուխ,
Սկսի կռիւ, բարձրանայ վեր մոխ:

Ազատ որդիներ Գէորգ եւ Ռուբէն,
Ի՞նչ միջոց պէտք է որ ի գործ դնեն.
Ուզեցին քաշուիլ ի սէր գիւղացոց.
Պինպաշին կռուոյ փողը հնչեցուց.
Տասնեակ զատուելով տղերք դիրք առին,
Աստուած կանչելով կրակ բաց արին:

Կռուեցէ՛ք տղերք, Գէորգ կը ձայնէր,
Տաքցաւ հրացան, վառեց գնդակներ,
Ի մէջ մեծ յուզման քաջ ֆէտաներին,
Աւեր էր հրացան Գէորգ Չավուշին,
Երբ ինք անտարբեր հրացան կը քննէր,
Գնդակի կայծ մը ձախ կողմ կը մտնէր:

Զարնուեր էր Գէորգ, սարերի ասլան,
Մէկ զէնքին նայեց մէկ ալ իր արեան,
Ուղղեց մօսինը իր նպատակին,
Ոռնաց վար ինկաւ Քէօսա Պինպաշին,
Երբ ինկած տեղից ուզեց վեր կայնիլ՝
Հասաւ Մքոյից գնդակ մահաբեր:

ԽԱՂԱՂ ԴԱՇՏԻ ՈՐԴԻՔ

Զայնագրում՝ Տ. Զէյթունցեան

Խա - դադ դաշ - տի որ - դիր, լեռ - նե - ռը ել - նենք

ա - ռօր գու - թան մոռ - նանք հը - ռա - ցան ա - նե - նք

մնշուած մեր ըո - դո - ըր յայտնենք զէնքե - ռո - վ

եւ մեր առ - դար դա - տը վա - ռենք ա - ռիւ - նով:

Մեր կեանք մեր մահ թող լի - նի ա - զա - տ

մըն շուած հա - յու՛ որ - դիր հա - ռա - զատ:

ԽԱՂԱՂ ԴԱՇՏԻ ՈՐԴԻՔ

Խաղաղ դաշտի որդիք, լեռները ելնենք,
Արօր, գութան մոռնանք, հրացան առնենք.
Ճնշուած մեր բողոքը յայտնենք զէնքերով
Եւ մեր արդար դատը վարենք արիւնով:

Մեր կեանք, մեր մալ թող լինի ազատ,
Ճնշուած հայու որդիք հարազատ:

Քան թէ ամէն վայրկեան կենդանի մեռնիլ,
Ազատութեան վճռենք աներկիւղ զոհուիլ.
Փափուկ մահճում հանգիստ կեանքը վայել է
Ով որ հայրենիքում ազատ ապրում է:

Մեր կեանք, մեր մալ թող լինի ազատ,
Ճնշուած հայու որդիք հարազատ:

Ստրկութեան շղթան խուլ շառաշում է
Ազատութեան ճնշուած ձայնը կոչում է.
Ազատ լեռներ թող մեզ լինին ապաստան
Եւ ընդարձակ ձորեր՝ ազատ գերեզման:

Մեր կեանք, մեր մալ թող լինի ազատ,
Ճնշուած հայու որդիք հարազատ:

Առաջ գնանք, անվախ զարնենք թշնամին,
Փրկենք հայ գիւղացին հանենք վախուկէն.
Իմաց տանք վատին անխիղճ բռնաւոր,
Ծագեց հայ հրոսակաց համար պայծառ օր:

Մեր կեանք, մեր մալ թող լինի ազատ,
Ճնշուած հայու որդիք հարազատ:

Ցրուած խմբեր, Հանրն, Զէյթուն, Սուէտիա,
Շտապէն միանալ եւ կազմել գունդ հայկեան.
Հայի ազատութեան կանգնել մի դրօշակ,
Կեանքը մահով կապուած կանգնել նրա տակ:

Մեր կեանք, մեր մալ թող լինի ազատ,
Ճնշուած հայու որդիք հարազատ:

ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ ՍԻՐՈՅ ՀԱՄԱՐ

Հայ - րեն-եաց սի - թոյ հա - մար խըմ - բեր պատ - ռաստ -
Լել են քաջ հրա - ցան - նե - ըր ու - սե - ըին փամփուշտները
աջ ու ձախ հրա - ցաննե - ըր ու - սե - ըին փամփուշտները աջ ու ձախ:

ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ ՍԻՐՈՅ ՀԱՄԱՐ

Հայրենեաց սիրոյ համար
Խմբեր պատրաստուել են քաջ,
Հրացանները ուտերին,
Փամփուշտները ձախ ու աջ:

Հնազանդ կարգով շարուած,
Իրենք առիծի պէս քաջ,
Խմբապետը հրահանգ տուեց
Գնալ միշտ յառաջ յառաջ:

Խմբապետը Ներուզն էր,
Օգնականը շատ քաջ էր,
Աղճօն առաջ կանգնած էր,
Պատերազմի կը սպասէր:

Ոսկեզօծ բաշուղներով,
Լազի շորեր թանկագին,
Գընում էին դէպի Սասուն
Օգնելու Անդրանիկին:

Համիտէի ալաչին
Հրովարտակ բաժնեցին,
Թնդանօթով, զէնքերով
Դէպի Սասուն գնացին:

Հայ քաջերը դիրք մտան,
Թշնամուն պաշարեցին,
«Ամէն կողմից կրակ տուէք,
Կոտորեցէք», — գոռացին:

Եաման եկաւ ջան ֆէտան,
Սարսափ տիրեց բանակին,
Փախչում էին դէպի լեռներ,
Վախկոտները խմբովին:

Խաւարից լոյս ծագեցաւ,
Երեւում էին յոյսեր,
Դաշնակցութեան ցանած սերմեր
Տալիս էին նոր բոյսեր:

Մեր ապագայ սերունդից
Ըսպասում ենք մեծ յոյսեր.
Կ'երգենք միշտ ազատ կրծքից
Խրախուսալից վեհ երգեր:

Դ. ՄԱՍ

**ԱՐԻ ԵՒ ԱՐԵՆՈՒԾՆԵՐՈՒ
ԵՐԳԵՐ**

ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ՔԱՅԼԵՐԳ

Յա՛ռաջ Հ. Մ. Հ. Մ - ի սկա՛ռաւ ներ յա՛ռաջ յա՛ռաջ քա՛ծա կու՛մի, Ին՛ն կը սպա՛սեն ջոյր ու եղբայր ներ, յա՛ռաջ յա՛ռաջ եւ միշտ յա՛ռաջ: Օն քա՛ծա կու՛մ, դու՛ ես մեր ի՛նչ ա՛լ, Եւ՛, օն քա՛ծա կու՛մ ինչ ա՛նուշ ա՛նուշ:

ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ՔԱՅԼԵՐԳ

Յառաջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկառուտներ
Յառաջ, յառաջ բանակումի
Հոն կ'սպասենք քոյր ու եղբայրներ
Յառաջ, յառաջ եւ միշտ յառաջ:
    Օն բանակում դու ես մեր իտէալը
    Օն բանակում ինչ անուշ անուն:

Հեռու վայրերէ մենք կը հաւաքուինք
Ամառ ձմեռ մենք քուն չունինք
Քիշեր ցերեկ անդու կ'աշխատինք
Բանակումի կը պատրաստուինք:
    Օն բանակում դու ես մեր իտէալը
    Օն բանակում ինչ անուշ անուն:

ՊԱՀԱԿԻՆ ԵՐԳԸ

Գի - շեր է լը - ոին վե - ռը ջի՞նք լու -

սին վարն են առան - ճին վարն են առանձին կե-ցեր

ենք պա - հակ կը հս - կենք մի - տակ ան - վախ ու գի-

տակ ան - վախ ու գի - տակ :

ՊԱՀԱԿԻՆ ԵՐԳԸ

Գիշեր է լռին
Վերը ջինջ լուսին
Վարն ես առանձին:
Կեցեր ենք պահակ
Կը հսկենք մինակ
Անվախ ու դիտակ:

Վրաններ դէս դէն
Կարգով շարուած են
Ուր հանդարտօրէն
Արիներ բոլոր
Կը քնանան խոր
Երազով մ'աղուոր:

Ձեռքս գաւազան
Դանդաղ ու անձայն
Կ'ընեն մի շրջան:
Եւ յանկարծ արագ
Սիրտս ուժգին կ'ընէ թաք-թաք
Կը գարնէ տաք-տաք:

Ծառերուն մէջէն
Այլանդակօրէն
Ահա կը վազեն
Շուքեր, գայլ, գազան,
Ցցած սուր ճիրան
Դէպի ինձ կու գան:

Թմբուկը ուժգին
Փողով միասին
Կը գոռայ մէկ դին:
Բրիչ, գաւազան,
Խեղդակապ, չուան
Շուտով կազմ կ'ըլլան:

Օն շուտ սրբազան
Պարտականութեան
Ուժով կու տան ձայն
Ընդոստ վեր կ'ելլեն
Արիներն ամէն,
Արագ մին միւսէն:

Ժամ մը անդադար
Դաշտը եւ անտառ
Կը շրջին վեր վար.
Ահա խնդաձայն
Վերջապէս գազան
Բռնած ետ կու գան:

Արարքէս համակ
Հպարտ, գոհունակ
Կը վազեն արագ.
Ոչ գայլ ոչ գազան:
Վայ իմ ապշույթեան:
Քա'հ-քա'հ կը խնդան:

ԲԱԺԱՆՄԱՆ ԵՐԳ

Ար- դեօք պէտք է որ ըստ -նու- ինք մեկ - նինք ան-վե- ռա-
դարձ Ար- դեօք պէտք է որ Գե- ոս-նանք ու ալ զի-րար մոռ-
նանք: Յը - տե - սու - թիւն մըն է մի - այն մի-
այն ցը- տե - սու - թիւն դար- ձեալ ի - ռար կը
Գան- դի - պինք եւ կ'եր-գենք մի- ա - ձայն:

ԲԱԺԱՆՄԱՆ ԵՐԳ

Արդեօք պէտք է որ բաժնուինք
Մեկնինք անվերադարձ,
Արդեօք պէտք է որ հեռանանք
Ու ալ զիրար մոռնանք:

Ցտեսութիւն մըն է եղբարք
Միայն ցտեսութիւն.
Դարձեալ իրար կը հանդիպինք
Ու կ'երգենք միաձայն:

Կազմենք շղթայ մը աննկուն
Մեր կուռ բազուկներով
Սիրոյ շղթայ մը զօրաւոր
Անեղծ ու անարատ:

Ցտեսութիւն մըն է եղբարք

.....

ԽԱՐՈՒԿԱՀԱՆԳԷՍԻ ՀՐԱԻԷՐ

Եղ - ը այր ս - կա - ուտ - ներ պատ - ը աս - ա ը - ւ ե -
 ցէք այս օ - ղ ուայ խա-ղու - կա - հան - ղէ - սին ներ-կայ գըտ-
 նը-ւե - - - լ ու - - Օն ա - մա - պա-րե - ցէք - -

Թառ

Պարսկական ծագումով շատ ընդհանրացած ժողովրդական նուագարան: Թառը ունի մետաղեայ 6-8 լարեր: Կ'օգտագործուի որպէս մենակատարման գործիք ինչպէս նաեւ երաժշտական իմբրաւորումներով կատարողութեան ընթացքին:

ԽԱՐՈՒԿԱՀԱՆԳԷՍԻ ՀՐԱԻԷՐ

**Եղբայր սկաուտներ* պատրաստուեցէ՛ք
Այս օրուայ խարուկահանդէսին
Ներկայ գտնուելու:**

**Օ՛ն անապարեցէ՛ք
Իմ եղբայր սկաուտներ
Այս խորհրդաւոր պահուն
Ձեր մատաղ սրտերը բոցավառելու:**

* Կամ Գայլիկներ

ՖԱՐԻԱ — ՖԱՐԻԱ

4. Ե. Զ. Մ. Ը. Մ. -ի ա- ռի -նե՛ր Ֆա -րիա Ֆա - ռիա
 ԲԾ Խա- ռոյ-կին շուրջ շրջ-ջան կա -գ Մեր Ֆա-րիա Ֆա-րիա
 ԲԾ ու- ռախ զը-ւարթ միշտ կ`եր-գենք բա- ցօ -թեայ կեանք
 կը վա- ռենք Ֆա- ռիա Ֆա-րիա Ֆա -րիա Ֆա-րիա Ֆա- ռիա
 Ֆա-րիա Ֆա-րիա Ֆա- ռիա Ֆա-րիա Ֆա-րիա Ֆա -րիա Ֆա - ռիա ԲԾ :

ՖԱՐԻԱ — ՖԱՐԻԱ

Վեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի արիներ [կամ գայլիկներ եւ արծուիկներ]
Ֆարիա, ֆարիա, հօ՛ւ,
Խարոյկին շուրջ շրջան կազմեր,
Ֆարիա, ֆարիա, հօ՛ւ,
Ուրախ, զուարթ միշտ կ'երգենք,
Բացօթեայ կեանք կը վարենք:
Կրկնել.- Ֆարիա, ֆարիա, ֆարիա, ֆարիա,
Ֆարիա, ֆարիա, ֆարիա, հօ՛ւ:

Մենք բնութեան շէն զաւակներ,
Ֆարիա, ֆարիա, հօ՛ւ,
Ապագայի յաղթ սերունդներ,
Ֆարիա, ֆարիա, հօ,
Հայ առողջ պատանիներ [կամ քոյրեր],
Սիրեցէք իտեալը մեր:
Կրկնել.- Ֆարիա, ֆարիա, ֆարիա, ֆարիա,
Ֆարիա, ֆարիա, ֆարիա, հօ՛ւ:

Խարոյկը որ կը ճարճատի,
Ֆարիա, ֆարիա, հօ՛ւ,
Մեր սրտերը բոցավառի,
Ֆարիա, ֆարիա, հօ՛ւ,
Ուրախ զուարթ միշտ կ'երգենք,
Բացօթեայ կեանք կը վարենք:
Կրկնել.- Ֆարիա, ֆարիա, ֆարիա, ֆարիա,
Ֆարիա, ֆարիա, ֆարիա, հօ՛ւ:

ԽԱՐՈՒԿԱՀԱՆԴԵՍԻ ԵՐԳ

Ժուլջ հա -ւա -քուած խա - ըոյ -կին շուրջ կ'ըս -վա -սէք Թ -
 նա - կըն -կալ լուրջ շա հա հա հա - թե - լի է
 խա - ըոյ -կա - հան - դէ - սը :

ԽԱՐՈՒԿԱՀԱՆԴԵՍԻ ԵՐԳ

Դուք հաւաքուած խարոյկին շուրջ,
Կը սպասէք անակնկալ լուրջ:

Ծափերով.- Հա հա հա հաճելի է
Խարուկահանդէսը: (Կրկնել)

Քով-քովի շրջանակ կազմած,
Դէմքերնիդ խարոյկին յառած:
Հա հա հա հաճելի է...

Եղբայրներ պատրաստուեցէք,
Որ ձեր կարգին ուրախացնէք:
Հա հա հա հաճելի է...

Աջէն ձախէն ոտքի չելլեն,
Զուարճալիքներու ատեն:
Հա հա հա հաճելի է...

Վեհ Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշին շուրջ,
Միշտ եղէք ուրախ աչալուրջ:
Հա հա հա հաճելի է...

Ահա խարոյկը կը մարի,
Զեզ կը մաղթեմ գիշեր բարի:
Հա հա հա հաճելի է...

ԽՈՍՏԱՅԱՅ

Խոս- տա- ցայ   պատ-ւոյս վը- թայ, յար- գել խըղ- ծին

պատուի- թան. ըլ- լալ հա- ծոյ   Աս- տու - ծոյ :

ԽՈՍՏԱՅԱՅ

Խոստացայ
Պատուոյս վըրայ,
Յարգել խըղճին պատուիրան
Ըլլալ հաճոյ
Աստուծոյ:

Խոստացայ
Պատուոյս վըրայ,
Սիրել ընկերս եւ գործել
Բարիք մը նոր
Ամէն օր:

Խոստացայ
Պատուոյս վըրայ,
Հայրենիքիս դըրօշին
Արիւնն անգին:
Իմ կեանքին:

Խոստացայ
Պատուոյս վըրայ,
Շահիլ բարի ընթացքով՝
Վըստահութիւնն
Ամենուն:

Խոստացայ
Պատուոյս վըրայ,
Հայ ասպետի մ'ունենալ
Հոգին բարի
Սիրտն արի:

ԼՈՒՍՆԻ ԼՈՅՍՈՎ

Հս-կա- ուտ ենք ընութեան զա-լակ կը սի- րենք բաց
 օ- դը ան-յագ. կը պը- տը-տինք անտառ ծոր լեռ ու կը սորվինք
 շատ լաւ բա-ներ հողն է մե-րին ան- կո- դին տաք
 ու բա- րը բարձ լուսին վերմակ աստղերուն տակ շին՞ աստղերուն
 անուշ անուշ կի՛լիտք մենք բուն:

ԼՈՒՍՆԻ ԼՈՅՍՈՎ

Սկառուտ ենք բնութեան զառակ,
Կը սիրենք բաց օդը անյագ.
Կը պտըտինք անտառ, ձոր, լեռ,
Ու կը սորվինք շատ լաւ բաներ:

Հողն է մերին անկողին տաք,
Ու քարը բարձ՝ լուսինն վերմակ.
Աչքերուն տակ ջինջ աստղերուն,
Անուշ, անուշ կ'ըլլանք մենք քուն:

Մենք կը սիրենք մարգը դալար,
Գըլգըլացող աղբիւրը սառ.
Հովիկն անուշ անտառներուն,
Գագաթները ցից ժայռերուն:

Ուրախութեան դադար չենք տար,
Լուսնի լուսով կը բռնենք պար.
Մեր ծիծաղէն ու ծափերէն,
Լեռներ, ձորեր ծափ կը զարնեն:

ՓՈՂ ՈՒ ԹՄԲՈՒԿ

Փող եւ թրմ- բուկ բոն-բիւն դա-փով ներ-դաշնակ շարք հա-
մա - շա - փով խր-րոխտ քայլ-երգ լի - ա-հա-գագ սրրաէ,ի սիրտ տան
ար-ծա- գանք ա -րի -նե - բուն հուռոտնե - բէն թող սերմա -
նուին իղծերն հա - յուն ա-րի- նե - բուն հուռոտ - նե-
բէն թող սերմա- նուին իղծերն հա - յուն ա - բինե -
բուն փառք ան-նր -ւաժ -հայ- բե -նի - քին կա - մա- բին
տակ մեր եր -կըն - քին գուլալ ա - կե - բ հոն կար-կա-
չեն ծի - ծեռ-նակ - ներ մեզ կր կան - չեն:

ՓՈՂ ԵՒ ԹՄԲՈՒԿ

Փող եւ թմբուկ, բոմբիւն-դաբով,
Ներդաշնակ շարք, համաչափով,
Խըրոխտ քայլերգ լիահագագ,
Սըրտէ ի սիրտ տան արձագանգ.

Արիներուն
Հուռռաներէն՝
Թող սերմանուին
Ի դձերն Հայուն:

Փառքն աննուան Հայրենիքին,
Կամարին տակ մեր երկրնքին,
Զուլալ ակեր հոն կարկաչեն,
Ծիծեռնակներ մե՛զ կը կանչեն.

Արիներուն
Հուռռաներէն՝
Թող դալարին
Ի դձերն Հայուն:

ԿԻՆ ԿԷՆ ԿՕՆ

Կին կեն կօն կօ-լի կօլ մաջ կայ, կին կեն կօն,
 կին կեն կօն կին կեն կօն կօ-լի կօլ մաջ կայ
 կին կեն կին կեն կօն հէյ լա հէյ լա զամ- պա հէյ լա
 զամ պա հէյ լա հօ օ հէյ լա հէյ լա զամ պա հէյ լա
 զամ պա հէյ լա հօ:

ԿԻՆ ԿԷՆ ԿՕՆ

Կիւն կէն կօն, կօլի կօլ մաջ կայ,
Կիւն կէն կօն, կիւն կէն կօն,
Կիւն կէն կօն, կօլի կօլ մաջ կայ,
Կիւն կէն կօն, կիւն կէն կօն:

Հէլ լա հէլ լա զամպա
Հէլ լա զամպա հէլ լա հօ,
Հէլ լա հէլ լա զամպա
Հէլ լա զամպա հէլ լա հօ (Կրկնել):

ՔԱՅԼԵՐԳ՝

Հ.Մ.Ը.Մ.ի ՀԱՄԱԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ Ա. ԲԱՆԱԿՈՒՄԻՆ

Սօսք եւ Երաժշտ.՝ Գ. Գիզիրեան

Աթէնք 1978

Ա - ը ե - ւ ել - քէն մի ն - չ եւ ա - ը եւ մ ու տ ք հիւ - սի - սէն հա -

րաւ ե - կանք ը ո - լ ո - ը ը ս ա յ ս վ ա յ - ը ի ն մ է ջ ժ ա ն չ - ն ա - լ ու ի -

ր ա ը ժ ա ն չ - ն ա - լ ու ի - ը ա - ը ու եղ - ք ա յ - ը ա - ն ա լ

ժ ա մ - պ ո - ը ի ն ժ ա մ - պ ո - ը ի ն մ ե գ ա - ո ի թ ժ ա մ - պ ո - ը ի ն ժ ա մ - պ ո - ը ի ն

ը լ - լ ա - յ Հ . Մ . Ը . Մ - ի հ ա յ ա - ը ի - ն եր

մ ը - ն ա - լ ու մ ի շ տ եղ - ք ա յ ը :

ՔԱՅԼԵՐԳ՝

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՀԱՄԱԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ Ա. ԲԱՆԱԿՈՒՄԻՆ

Արեւելքէն մինչեւ արեւմուտք, հիւսիսէն հարաւ
եկանք բոլորս այս վայրին մէջ ճանչնալու իրար
ճանչնալու իրար ու եղբայրանալ:
Ծամպորին ճամպորին մեզ առիթ՝
ճամպորին ճամպորին ըլլայ
Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկառուտներ
մնալու միշտ եղբայր:

Ամուր պահենք միշտ մեր կապերը աշխարհի վրայ
գուրգուրալով մեր սիրուն լեզուին ու խոստանալով
խոստանալ միշտ հայ մնալ:
Ծամպորին ճամպորին մեզ առիթ (կրկնութիւն):

ՔԱՅԼԵՐԳ՝ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ

Խօսք եւ Երաժշտ.՝ Գ. Կառվարեանց

Փող ու ծո-կան դրօշ ու թմ-բուկ ա -րեւ-աթիւր ու ռազմա-քայլ

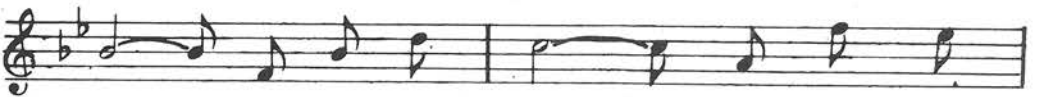
սէգ ու՛ գրւարթ պիրկ ու ծա-պուկ աղուէս ու բու աղուէս ու գայլ

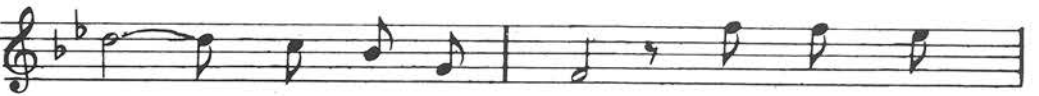
որը կո-րիւն-ներ սար ու թա-րի մեզ ա - ւազ-ներ ե-ղան օրրան

ծո-վերն արեան հայ աշխարհին մը-կըրտութեան ա-ւազան խի զախ ու

քաջ մէկ ծախ մէկ աջ բար - ձրա - ծա -

կատ ու հո - յա - լանջ միշտ ան - նը

ւաճ քա - լենք յա - ռաջ ան - շեղ յա -

ռաջ հո - գե - զը - ւարժ ւարժ:

ՔԱՅԼԵՐԳ՝ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ

Փող ու ճոկան, դրօշ ու թմբուկ
Արեաբիբ ու ռազմաքայլ,
Սէգ ու զուարթ, պիրկ ու ճապուկ,
Աղուէս ու վագր, արծի ու գայլ:
Որք կորիւններ քար ու սարի
Մեզ աւագներն եղան օրրան,
Ծովերն արեան հալաշխարհի՝
Մկրտութեան աւագան:

կրկ. Խիզախ ու քաջ, մէկ ձախ մէկ աջ,
Բարձրաճակատ ու հոյալանջ,
Միշտ աննուաճ քալենք յառաջ
Անշեղ յառա՛ջ, հոգեզուարճ:

Ծիգ ու ձգտում, պողպատէ՛ կամք,
Անխոցելի եւ անկաշկանդ,
Մէ՛կ ճանապարհ, մէ՛կ հաւատամք,
Մինչեւ կատարն հալո՞ւնաւանդ:
Ոչ մէկ օտար շեշտ ու նուագ
Ոգետրէ թող մեր հոգին,
Միայն երկո՛ւնքն Անկախութեան
Հալո՞ւնիքին, Հայ հողին:

Խիզախ ու քաջ, ելն.

Վաղն երբ ծագի թուխպէն արեւ,
Կեանքն՝ անստուե՛ր դառնայ Հայուն,
Մեր ծիծաղկոտ հողին վերեւ
Երբ ծածանի դրօշն Եռագոյն,
Մէկն հազարով հատուցանել
Թող ըլլայ մեր պարտքը զուարթ,
Սէր, աշխատանք, բարիք ցանել՝
Որ սրտէ սիրտ բացուի վարդ:

Խիզախ ու քաջ, ելն.

Ո՞Վ ԿՐՆԱՅ

Ով կըր-նայ ա -ռա -զաս- տա -նաւ մը վա -րել ա-ռանց հո-
 վի ու իր ըն - կե - ըն բաժ-նը -ւիլ ա -ռանց ար -ցուն-քի:

Քամանչա

Կաշիով պատուած փայտէ մարմինով եւ 4 լարերով գործիք մըն է քամանչան: Կը նուագուի ծունկի վրայ հանգ-
 չեցւած ուղղահայեաց դիրքով եւ յատուկ աղեղով: Քաման-
 չայի ձայնը շատ նուրբ տխրամած ու սրտառուչ է: Այս նուա-
 գարանը յատկապէս կը յարմարի աշուղական երգերու ընկե-
 րակցութեան եւ կը գործածուի գրեթէ միշտ առաձին կատա-
 րողութեան համար:

Ո՞Վ ԿՐՆԱՅ

Ով կրնայ առագաստանաւ մը վարել առանց հովի
Ու իր ընկերէն բաժնուիլ առանց արցունքի
Ես կրնամ առագաստանաւ մը վարել առանց հովի
Բայց ոչ ընկերէս բաժնուիլ առանց արցունքի:

ՉՄԻՑ ԶՄԻՑ

Չըմ - բօ ճըմ-բօ ճըմ-բօ բօ բօ մարշ մարշ քեյ - լով մարշ

յա - ուշ կ'երթանք քայ-լով մարշ ճըմ-բօ ճըմ-բօ ճըմ-բօ բօ

մէկ եր - կու մէկ եր - կու մէկ եր - կու մէկ եր - կու

յա - ուշ կ'երթանք ան - եր - կիւղ թրա լա լա լա թրա լա լա

ՉՄԲՕ ՉՄԲՕ

Չմբօ ձմբօ ձմբօ բօ, բօ.

Մարշ մարշ քաչլով մարշ.

Յառաջ կ'երթանք քաչլով մարշ (կրկնել):

Չմբօ ձմբօ ձմբօ բօ:

Մէկ երկու, մէկ երկու,

Մէկ երկու, մէկ երկու,

Յառաջ կ'երթանք աներկիւղ

Թրալա լա լա թրալա լա լա:

ՄԵՐ ԽՈՀԱՐԱՐԸ

Խո - հա - ղար մէր արագ ան-նր - մա - ն
 ձէ - թով կ'օ - ծէր գըլուխ ու վը - ղան. գըր-պա - նին
 մէջ կը խառ - նուէ - ին հաւ - կիթ - նե - - ղո
 աղ պըղպե - ղին կոկիկ ծարպիկ խո-հա - ղար մէր
 մեծ պար - ծան-քը խո-յե - ղուն ծեր գի - տէր ե - փել
 ա - նուշ հա - մեղ կե-րակուր - ներ ան - աղ ան - եղ:

ՄԵՐ ԽՈՀԱՐԱՐԸ

1. Խոհարար մ'էր արագ անճաման
Զէթով կ'օծէր գլուխն ու վըրան.
Գըրպանին մէջ կը խառնուէին
Հակիթները, աղ, պղպեղին:

Կրկներգ

Կոկիկ, ճարպիկ խոհարար մ'էր
Մեծ պարծանքը «խոյներուն»⁽¹⁾ ծեր
Գիտէր եփել անուշ համեղ
Կերակուրներ անաղ, անեղ:

2. Նորութեան շատ էր սիրահար
Եղինձ շինէր ապուր կ'ըլլար
Ոսպապուրին ջուրը եթէ
Թափես, կ'ըսէր կ'ըլլայ քեօֆտէ:
3. Երբոր եփէր կաթով ապուր
Կ'խառնէր բրինձին աղ ու ցաւար
Եւ վրան կը դնէր անպատճառ գէթ
Քանի մը մեծ դգալ այրած ձէթ:
4. Ոչ ազահ էր ոչ շատակեր
Բայց երբ ութեակն ուտել չ'ուզէր
Բնաւ չէր մոռնար ընել բէն գիս
Ինքն ուտելով անոնց բաժին:

(1) «Խոյ»ի տեղ կրնան դրուիլ ուրիշ անուններ ալ, օրինակ ձի...:

ՀԻՐՕՇԻՄԱ

Կէ-լի կէ-լի կէ-լի նա-կա-գա-քի Հի-րօ-շի-մա

Գօմ, պօմ, պօմ, Կէ-լի կէ-լի կէ-լի նա-կա-գա-քի

Հի-րօ-շի-մա պօմ Հօ Հի-րօ Հի-թօ

Կէ-լի կէ-լի պօմ պօմ պօմ Կօ Կի-րօ Կի-թօ կէ-լի կէ-լի պօմ։

ՀԻՐՕՇԻՄԱ

Կելի կելի կելի՝ Նակագաքի
Հիրոշիմա պո՛ւմ, պո՛ւմ, պո՛ւմ
Կելի կելի կելի՝ Նակագաքի
Հիրոշիմա պոմ...

Հօ հիրօ հիրօ կելի կելի պոմ, պոմ, պոմ,
Հօ հիրօ հիրօ կելի կելի պոմ:

Ե. ՄԱՍ

**ԳԱՅԼԻԿ ԵՒ ԱՐԾՈՒԻԿՆԵՐՈՒ
ԵՐԳԵՐ**

ԳԱՅԼԻԿ ԸԼԼԱԼ ԳԱՅԼԻԿ...

Գայ- լիկ ըլ- լալ գայ- լիկ աս- կից աղ- Լոր հնչ կայ,

գայ- լիկ ըլ- լալ գայ- լիկ աս- կից աղ-Լոր բան չը-կայ գայ-

լիկ գայ- լիկ աս- կից աղ- Լոր բան չը- կայ գայ-

լիկ գայ- լիկ աս- կից աղ- Լոր բան չը- կայ

գայ-լի-կը մեծ գայլը մը- տիկ կ'ընէ բայց գայլիկը ինք զինքը մը-

տիկ չ'ը - նէր:

ԳԱՅԼԻԿ ԸԼԼԱԼ ԳԱՅԼԻԿ...

Գայիկ ըլլալ գայիկ,
Ասկէ աղուոր ի՞նչ կայ:
Գայիկ ըլլալ գայիկ,
Ասկէ աղուոր բան չըկայ:
Գայիկ, գայիկ ասկէ աղուոր ի՞նչ կայ.
Գայիկ, գայիկ, ասկէ աղուոր բան չկայ:

ԳԻՒՂԻ ԱՌՏՈՒՆ

Երաժշտ.՝ Բ. Կանաչեան

Խօսք՝ Ղ. Աղայեան

Ա - րե - գա - կը դուրս է ե - կեր պրս - պը - դա - - լո՛ւ
շող - քը եր - դէն ներս է ին - կեր շո - շո - դա - - լով
ծի - տը ծառէն կը կըզ - կը - չայ ծըլ - ուր - լա - - լով
ձո - րէն առուն կը քըզ - քը չայ վըզ - - վը - շա - - լով:

ԳԻՒՂԻ ԱՌՏՈՒՆ

Արեգակը դուրս է եկեր պրսպրդալով,
Շողքը երդէն ներս է ինկեր շողշողալով,
Ծիտը ծառէն կը կըչկըչայ ծըլուրլալով,
Զորէն առուն կը քըչքըչայ վըշվըշալով:

Արեգակը դուրս է եկեր պրսպրդալով,
Շողքը երդէն ներս է ինկեր շողշողալով.
Ծոյլ տըղային քունն է տարեր խըռըմբալով.
Տըրեխները շունն է տարեր մըռմըռալով:

ԳԱՅԼԻԿԻ ԴՐՕՇԻՆ

Փայ-լէ, փայ-լէ ով դը-րօ-շակ մեր գլուխներուն վրայնա-մար- ձակ.

ծալ-քե-րդ օղին մէջ վէտվէ-տին նը-ման դա-լար փա-փուկ մարզին

ծալ-քե-րդ գղին մէջ վէտվէ-տին նը-ման դա-լար փա-փուկ մար-զին

փայ-լէ փայ-լէ ով դը-րօ-շակ փայ-լէ փայ-լէ ով դը-րօ-շակ:

ԳԱՅԼԻԿԻ ԴՐՕՇԻՆ

Փայլէ՛, փայլէ՛, ով դրօշակ
Մեր գլուխներուն վրայ համարձակ.
Ծալքերդ օդին մէջ վետովտիսն
Նման դալար փափուկ մարգին:

Կրկներգ: Փայլէ՛, փայլէ՛, ով դրօշակ:

Լանջքիդ վրայ գեղադալար
Կ'ըլլան մէկ սիրտ, մէկ գաղափար.
Երկու գայլեր եղբայրօրէն
«Մեր լաւագոյնը» կը գոչեն:

Օ՛ն լսեցէ՛ք. այս է մեր կամք
Երբ որ սորվինք, գործենք, խաղանք.
Ի գործ դնել լաւագոյնն մեր,
Յարգելով միշտ խղճին պատուէր:

Սիրուն դրօշակ եղիր վկայ
Կը խոստանանք առջեդ ահա
Ըլլալ հնազանդ՝ միշտ Աստծոյ
Հայրենիքի՝ ծնողաց հաճոյ:

ՇԷՐԽԱՆՆ ՈՒ ԹԱՊԱԳԻՆ

Օր մը շէր-խան ու թապ - գին ու - գե - ցին կաշ -

կան - դել Մոկ-լին փախիր աջ փա-խիր ճախ:

ՇԷՐԽԱՆՆ ՈՒ ԹԱՊԱԳԻՆ

**Օր մը Շերխանն ու Թապագին
Ուզեցին կաշկանդել Մոլկին:
Փախի՛ր աջ, փախի՛ր ձախ:
(Կրկնել)**

**Օր մը Շերխանն ու Թապագին
Ուզեցին կաշկանդել Մոլկին:
Փախի՛ր աջ, փախի՛ր ձախ:
(Կրկնել)**

ՄՈՎԼԻԻՆ ԱՐՇԱԻԱՆՔԸ

Մօկ-լին օր մը կ'ար-շա - ւեր տե - սաւ շառ շու - ներ

Մօկ -լին օր մը կ'ար -շա - ւեր տե -սաւ շառ շու - ներ

այս կող-մէն հառւ հառւ, այն կող -մէն հառւ հառւ, հոս հառւ, հոն հառւ.,

ա- մէն կողմէն հառւ հառւ:

ՄՈՎԼԻԻՆ ԱՐՇԱԻԱՆՔԸ

**Մոկլիին օր մը կ'արշաւէր,
Տեսաւ շատ շուներ:**

**Այս կողմէն հառու, հառու,
Այն կողմէն հառու, հառու,
Հոս՝ հառու, հոն՝ հառու,
Ամէն կողմէն հառու հառու:**

**Շարունակաբար՝
Կատուներ,
Մեղուներ,
Շատ կովեր, ելն.:**

* իրաքանչիւր կենդանիի բնական ձայնը մասնո-
ղութեամբ հանելով:

ԱՔԼՈՐ ԱՂԲԱՐ

Աք- լոր աղ- բա- ըր մե- ռեր է աք- լոր աղ - բա- ըր
մե- ռեր է ալ պի- տի չեր- գէ քո-քո տի քո-քո տայ
ալ պի- տի չեր- գէ քո- քո տի քո- քո տայ քոքո տի քո տի քո
տի քո տա քո քո տի քո տի քո տի քո տա:

ԱՔԼՈՐ ԱՂԲԱՐ

Աքլոր աղբարը մեներ է,
Աքլոր աղբարը մեներ է,
Ա՛լ պիտի չերգէ քոքքոտի քոքքոտա,
Ա՛լ պիտի չերգէ քոքքոտի քոքքոտա,
Քոքքոտի քոտի քոտի քոտա,
Քոքքոտի քոտի քոտի քոտա:

ՊԱՆՏԱՌԼՈԿՆԵՐԸ ԵՒ ՄՈԿԼԻՆ

Օր քաջ մոկ-լին պան - տարլոկ-նե-րը օր քաջ մոկ - լին
 ա - ռեւան-գե-ցին

պան-տար-լոկ-նե - րը օ- ձե - ըու գո - մը նե - տե - ցին:
 ա - ռե -ւան -գե- ցին

ՊԱՆՏԱՌԼՈԿՆԵՐԸ ԵՒ ՄՈԿԼԻՆ

Օր մը պանտալոկները (կրկնել)
Քաջ Մոկլին առեանգեցին (կրկնել)
Օձերու գութը նետեցին: (կրկնել)

Ծեր գայլն ահա օգնութեան հասաւ, (կրկնել)
Եւ գլխու հարուած մը տուաւ, (կրկնել)
Մոկլին գութէն ազատեցաւ: (կրկնել)

ԱՐՋԻ ՊԱՐԸ

Եր - կու գայ - լեր օր մը պը - տոյ - տին տե - սան ուր
 արջ մը կը պա - ռէր եւ այս պա - ռէն շատ հաճոյք ըզ-գա -
 լով ու - ըր - շի մը հետ ըս - կը - սան պա - ըել :

ՄՈՒՇԵՂ ԻՇԽԱՆ

Բուն անունով Մուշեղ ձեռնտրեմեան. ծնած է 1914-ին, Թուրքիոյ Սիվրի-Հիսար գիւղաքաղաքը, Անգարայի նահանգին մէջ: Մանկութեան առաջին տարիները անցած են Ա. մեծ պատերազմի ընթացքին, ախորի նամբաներուն վրայ:

Գաղթականութեան ալիքը զինք բերած նետած է Դամասկոս, ուր աւարտած է Հայոց Ազգային նախակրթարանը 1928-ին: Արհեստ սորվելու ձախորդ փորձէ մը ետք մեկնած է Կիպրոս, Մելիքեան կրթական հաստատութիւն, աշակերտելով Յակոբ Օշականին: 1930-ին Մելիքեանի ընթացքը առանց աւարտելու, մտած է Պէյրութի Հայ նեմարանը, իբրեւ գիշերօթիկ սան: Ճեմարանէն շրջանաւարտ եղած է 1935-ին եւ դարձած ուսուցիչ նոյն հաստատութեան մէջ:

1938-ին մեկնած է Պրիւսէլ՝ համալսարանական կրթութիւն ստանալու համար, հոն հետեւած է մանկավարժութեան եւ գրականութեան դասընթացքներուն:

ԱՐՋԻ ՊԱՐԸ

**Երկու գայլեր օր մը պտոյտին,
Տեսան որ արջ մը կը պարէր.
Եւ այս պարէն շատ հաճոյք զգալով,
Ուրիշի մը հետ սկսան պարել:**

1940-ին երկրորդ աշխարհամարտին հետեւանալով վերադարձած է Պէյրութ եւ կրկին ստանձնած ուսուցչական իր նախկին պաշտօնը մեմարանի մէջ, աւանդելով Հայերէն լեզու, գրականութիւն, հոգեբանութիւն, մանկավարժութիւն եւ Ծրանսերէն:

Մուշեղ Իշխան մինչեւ այսօր կը շարունակէ կրթական մշակի իր գործունէութիւնը Նշան Փալանեան մեմարանի մէջ:

Գրել սկսած է պատանի հասակէն: Եղած է խմբագիր եւ նոյն ատեն տարիներու ընթացքին հրատարակած բանաստեղծութիւններու, վէպերու եւ թատերախաղերու բազմաթիւ հատորներ, ինչպէս «Տուներու Երգը», «Հայաստան», «Ոսկի Աշուն», «Արեւամար», «Հացի եւ Սիրոյ Համար», «Հացի եւ Լոյսի Համար», «Սպասում», «Մեռնիլը Որքան Դժուար է», «Կիլիկիոյ Արքան», եւ այլն:

Մուշեղ Իշխան հեղինակն է նաեւ Հայ Արդի գրականութեան պատմութեան դասագրքերու երահատոր շարքին, որոնք կը գործածուին մեր վարժարաններուն մէջ:

Գրած է՝ «Դպրոցական Քայլերգ», քայլերգ՝ «Հ.Մ. Ը.Մ. Հայ Արիներ», «Երգ Շքերթի» եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի սերունդին նուիրուած շատ մը բանաստեղծութիւններ:

ՔԱԱՅԻՆ ՊԱՐԸ

Պա - րե - լով միշտ ցատ - կե - լով միշտ օ - ձին պարն

է օ - ձին պարն է պա - րե - լով միշտ ցատ - կե -

լով միշտ ահ : - ւա - սիկ օ - ձին պա - րը : օ - ձը պա -

րուր միշտ սո - դա - լով եւ կ'ամ-փո-փուլի Փըշ-շա - լով :

օ - ձը պա - րուր միշտ սո-դա- լով եւ կ'ամ-փո-փուլի Փըշ-շա- լով :

ՔԱԱՅԻՆ ՊԱՐԸ

Պարելով միշտ, ցատկելով միշտ,
Օձին պարն է, օձին պարն է.
Պարելով միշտ, ցատկելով միշտ,
Ահաւասիկ օձին պարը:

Օձը պարոյր միշտ սողալով,
Եւ կ'ամփոփուի ֆշալով:
(կրկնել)

ՊԱԼՈՒՆ

Մը - սիկ ը - ըէ մը - սիկ ը - ըէ սք - լուն սք լուն կ`ը -
 սէ կ`ը սէ եղէք դուք միշտ ար - - թուն:

ԱԼԵՔՍ ՄՆԱԿԵԱՆ

Ծնած է 1936 Նոյեմբեր 10-ին Պէյրութ: Մինչեւ միջնակարգ ուսումը ստացած է տեղւոյն Միխիթարեան Վարժարանին մէջ: Ապա երկու տարի յաճախած է Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանը: 1958-ին մեկնած է Իտալիա ուր մինչեւ 1960 մասնագիտացած է աֆորտէոն նուագելու մէջ ստանալով մեծապէս գնահատելի աստիճանով վկայական:

Փոքր տարիքէն տուած է համերգներ Լիբանանի, Սուրիոյ, Իրաքի եւ Պարսկաստանի զանազան քաղաքներուն մէջ, արժանանալով բոլորի քաջալերանքին ու գնահատանքին:

ՊԱԼՈՒՆ

**Մտիկ ըրէք, մտիկ ըրէք, պալո՛ւն, պալո՛ւն,
Կ'ըսէ, կ'ըսէ եղէ՛ք դուք միշտ արթուն:**

Այնուհետեւ կը պաշտօնավարէ Լիբանանի պետական
երաժշտանոցին մէջ որպէս աֆորտէռնի ուսուցիչ:

Դիրահաղորդ եւ համեստ բնաւորութեամբ՝ Ալեքսան
Մնակեանը միշտ փնտռուած ներկայութիւն մը եղած է Լիբա-
նանահայ կեանքի մշակութային զանազան ելոյթներու
ընթացքին: Գործակցած է Համազգային Մշակութային Ըն-
կերակցութեան ղեկավարելով մանկական երգչախումբեր եւ
նուագախումբեր:

Յօրինած է շատ մը մանկական եւ երիտասարդական
եղանակներ որոնք ամփոփուած են «Արտուտիկ» եւ «Նանոր»
երգապնակներուն մէջ:

Մեռած է 1986-ին Մոնթրէալ:

ԱՔԵԼԱՅԻՆ ԵՒ ՓՈՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԳԸ

The musical score is written on three staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The melody consists of eighth and quarter notes. The lyrics are written below the notes.

Ա - քե - լան ու - նէր թը - սան գայ - լիկ ա - քե -

լան ու - նէր թը - սան գայ - լիկ ա - քե - լան ու - նէր թը -

քան գայ - լիկ ըո - լո - ըրն ալ ծար-պիկ:

ԱՔԵԼԱՅԻՆ ԵՒ ՓՈՒՍԵՐՈՒՆ ԵՐԳԸ

Աքելան ունէր քսան գայլիկ
Աքելան ունէր քսան գայլիկ
Աքելան ունէր քսան գայլիկ
Բոլորն ալ ճարպիկ

..... ունէր քսան գայլիկ
..... ունէր քսան գայլիկ
..... ունէր քսան գայլիկ
բոլորն ալ ճարպիկ

.... քսան գայլիկ
.... քսան գայլիկ
.... քսան գայլիկ
բոլորն ալ ճարպիկ

.... գայլիկ
.... գայլիկ
.... գայլիկ
բոլորն ալ ճարպիկ

....
....
....
բոլորն ալ ճարպիկ

(Կէտերուն տեղը բերանը գոց քիթով եղանակը երգել):

ՄԵՆՔ ԳԱՅԼԻԿՆԵՐ

Մենք գայլիկներն ենք չ. Մ. Ը. Մ-ի անվաններն ենք ա-
ռաքիներն ու ընդհանուր զորք մենք ձեռք ձեռքի
պարկը բռնենք հեշտալի ու ընդհանուր զորք
մենք ձեռք ձեռքի պարկը բռնենք հեշտալի:

ՄԵՆՔ ԳԱՅԼԻԿՆԵՐ

Մենք գայլիկներ Հ.Մ.Ը.Մ.ի,
Անվեհեր, առաքինի,
Ուրախ, զուարթ, մենք ձեռք-ձեռքի,
Պար կը բռնենք հեշտալի: (կրկնել)

Աշուղն ու իր սազը

ԳԱՅԼԻԿԻՆ ԵՐԳԸ

Հա-յաս - տա - նի սուրբ լեռ - նե -րուն գայ - լիկնե-րէն

եմ ես արթուն մը - փիկ կ`ը - նեմ գայ - լերուն ծեր

ես հնձ եր -բեր մը-փիկ չեը ը - ներ: Յա -ռաջ յառաջ

գայ - լիկ եղ - բայր քա - լէ գը -ւարթ դուն անդա - դար

ու քե - գի հետ տար ա - մէ - նուն հա - մոյք ծիծաղ

ու - րա - խու - թիւն:

ԳԱՅԼԻԿԻՆ ԵՐԳԸ

1. Հայաստանի սուրբ լեռներուն
Գալիկներէն եմ ես արթուն.
Մտիկ կ'ընեմ գալերուն ծեր
Ես ինձ երբեք մտիկ չեմ ըներ:

Կրկներգ

Յառա՛ջ, յառա՛ջ գալիկ եղբայր
Քալէ՛ զուարթ դուն անդադար,
Ու քեզի հետ տար ամենուն
Հանոյք, ծիծաղ, ուրախութիւն:

2. Գալիկ մ'եմ ես անվնաս սակայն
Կը մըտածեմ ընկերս միայն,
Ուժըս ու սիրտս անոր համար.
Նըւիրելու եմ միշտ յօժար:
3. Աչքերս բաց լաւ կը դիտեմ
Աստուծոյ գործք բարի վսեմ.
Ականջըս բաց է եւ հըլու
Հըրամաններ խրատ լըսելու:
4. Կեանքէս պատուէս ինձ աւելի
Ծշմարտութիւնն է սիրելի.
Եւ ճակատիս վըրայ մաքոր
Չի կըրնար սուտը քսել մոր:
5. Լաթերս պատռած աղտոտ անխնամ
Դուք չէք տեսներ զիս ոչ մէկ ժամ.
Ձեռքըս մաքոր եղունգս կտրած,
Կոկիկ գալիկ մ'եմ աչքը բաց:

ԾԱՄԲԱՐԱՅԻՆ ՔԱՌԵԱԿՆԵՐ

Երաժշտ.՝ Ա. Նաղդեան

Խօսք՝ Ա. Մուրադեան

Ա - ու - լօտն է ար - դէն բացուել ողջ ծամ - բարն է
կան - չով լըց-ւել դուրս չէք գա - չիս վր - բան - նե - ռից
դեռ չէք կանգնել դուք տո - դա - նի: Ո՛րք վր - բայ էք
մեծ մեծ խօսում քրն - կոտ փրն-թի դուրս էք վա - գում
չէք իս - ւա - քում մագ ան - կո - դին դեռ ծաղ - բում էք
մեզ ան - տե - դի: Նաո ու - բախ է մեր ծամ - բա - բում
Յիսուսին
ծի - ծա - դում ենք եր - գում պա - բում. ու - սումնա - կան
տար - ւան իս - մար ե - ոանդ ու ուժ ենք ամ - բա - բում:

ՃԱՄԲԱՐԱՅԻՆ ՔԱՌԵԱԿՆԵՐ

- Աղջիկներ Առաւօտն է արդէն բացուել,
Ողջ ճամբարն է կանչով լցուել,
Դուրս չէք գալիս վրաններից,
Դեռ չէք կանգնել դուք տողանի:
- Տղաք Ո՞ւմ վրայ էք մեծ-մեծ խօսում,
Քնգոտ, փնթի դուրս էք վազում,
Չէք հաւաքում մազ, անկողին,
Դեռ ծաղրում էք մեզ անտեղի:
- Աղջիկներ Չէք լուացում ճաշից առաջ,
Վայրի միրգ էք ուտում կանաչ,
Խաղում էք դուք անվերջ ֆուտպոլ,
Բայց չէք խփում եւ ոչ մի կոլ:
- Տղաք Աղջիկներ, ի՞նչ ասեմ ես ձեզ,
Թըրվըռում էք ճպուռի պէս,
Խարոյկի շուրջ ո՞նց էք պարում
Բայց անտառից փայտ չէք բերում:
- Աղջիկներ Սրանց տեսէք, ի՞նչ են խօսում,
Երեք բաժին ճաշ էք ուզում,
Ամբողջ օրը ուտում էք դուք,
Ու ձեր փորը դարձնում թմբուկ:
- Տղաք Օ, ձեր սիրտը քնքուշ է խիստ,
Դուք տան ճամբին նստում էք միշտ,
Մայրիկներին անվերջ կանչում,
Լաց էք լինում, չէք ամաչում:
- Միասին Ծատ ուրախ ենք մեր ճամբարում,
Ծիծաղում ենք, երգում, պարում,
Ուսումնական տարուայ համար
Եռանդ եւ ոյժ ենք ամբարում:

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ

Երաժշտ.՝ Ա. Մնակեան

Խօսք՝ Հ.Վ.Վ. Հերկեյեան

Պա- տա - նի- ներ ա - ըի ու ըս - ըի
կո-րիւ - նի պէս ան - վախ ու մի- շտ ըսջ
նա - յուածքով ու - ղիղ ար-շա - ւենք մենք ա - ռաջ
պա - տա - նի- ներ ա - ըի ու ըս - ըի:

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ

Պատանիներ արի ու բարի,
Կորիւնի պէս անվախ ու միշտ քաջ,
Նայուածքով ուղիղ, արշաւենք մենք առաջ,
Պատանիներ արի ու բարի:

Նրժոյգները մեր կազմ ու պատրաստ,
Տոկուն կամքով, մըտքով՝ միշտ պայծառ,
Վեր առնենք զէնքեր բազուկներով կայտառ,
Նրժոյգները մեր կազմ ու պատրաստ:

Ապագայ բանակն ենք Հայ Ազգին,
Դեռ պատանի, բայց լուրջ մըշտարթուն,
Երազներ ունինք, աշխատինք լուռ, անբուն,
Ապագայ բանակն ենք Հայ Ազգին:

ՅԱՌԱՋ, ՅԱՌԱՋ ԳԱՅԼԻԿՆԵՐ

Յա - ու՛շ, յա - ու՛շ գայ - լիկ - ներ չո - մենդ Մե - նի գա - ւակ - ներ

դրամ դրա դա դա դրամ դրա դա դա դրամ դրամ դրամ դրամ դա դա դա :

ՅԱՌԱՋ, ՅԱՌԱՋ ԳԱՅԼԻԿՆԵՐ

**Յառաջ, յառաջ գալիկներ
Հ.Մ.Ը.Մ.ի գառակներ:**

(Կրկնել)

**Դրամ, դրրրա, դա, դա
Դրամ, դրրրա, դա, դա
Դրամ, դրամ, դրամ
Դրամ, դա, դա**

**Գլուխները բարձր բռնած
Կուրծքերը միշտ դուրս ցցած:**

(Կրկնել)

Դրամ, դրրրա, դա, դա

**Գետիները թող դողան,
Մեր քալուածքով յաղթական:**

(Կրկնել)

Դրամ, դրրրա, դա, դա

ԳԱՅԼԻԿՆԵՐ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի

Գալ-լիկ-ներ շո Մենդիս-նի օն վա - զե - ցեք շար - քի
 շըր- շա - նա - կի կե - նա - լու մի կան - շը ը - նե - լու
 ա - քել -լա մեր լա - ւա -գոյ-նը հու հու մեր լա-ւա գոյ-նը
 ա - քել -լա մեր լա - ւա -գոյ-նը հու հու լա - ւա - գոյ - նը:

ԳԱՅԼԻԿՆԵՐ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի

Գայլիկներ Հ.Մ.Ը.Մ.ի,
Օ՛ն վազեցէք շարքի,
Շրջանակի կենալու,
Մեծ Կանչը ընելու.
Աքելայ մեր լաւագոյնը
Հո՛ւ, հո՛ւ մեր լաւագոյնը,
Աքելայ մեր լաւագոյնը,
Հո՛ւ, հո՛ւ լաւագոյնը:

Զ. ՄԱՍ

ԶԱՆԱԶԱՆ

ՈՎ ՄԵԾԱՍՔԱՆԶ

Երաժշտ.՝ Կոմիտաս

Տրքթ. ն. Մեսպուրեան

Ով մեւ - ծասքանչ ղու լե-զու ով հեշտ քարքառ

մայ - - րա - կան քաղց- րա - հրն-չիւն ըա - - - ու-րուղ

նր - ման արդեօք այլ - - - տեղ կան: Դու որ նախ ինձ

հրն - չե - ցիր նախ սի- րոյ ոհ հեշտ - խօս - քեր,

այն նախ ըզ - քեզ թո - թո - վելս դեռ իմ մըտ - քէն

չէ - ե - լեր: իմ մայ-րե - նի քաղ-ցոր լե - զու

կեաց ան - սա - սան կեաց յա - լէտ, կեաց միշտ լե - զու

հայ - կար - ժան կեաց ծաղ- կա - լից ծաղ - կա - լէտ :

ՈՎ ՄԵԾԱՍՔԱՆՉ

Ո՛վ Մեծաքանչ դու լեզու,
Ո՛վ հեշտ բարբառ մայրական,
Քաղցրահրճչիւն բառերուդ
Նման արդեօք այլ տեղ կա՞ն:

Դու որ նախ ինձ հնչեցիր,
Նախ սիրոյ, ո՛հ, հեշտ խօսքեր,
Այն նախ զքեզ թոթովելս
Դեռ իմ մտքէն չէ ելեր:

Իմ մայրենի քաղցր լեզու
Կեա՛ց անասան, կեա՛ց յաւէտ,
Կեա՛ց միշտ լեզուդ հայկարժան,
Կեա՛ց ծաղկալից, ծաղկաւէտ:

ՏԱԼԻՈՐԻԿԻ ԿՏՐԻԾ

Խօսք՝ Մ. Տամառեան

Տալ-ւո - ըիկ - ցի կրարի՞մ եմ դորթ քաղբը - ցու պէս չեմ թուլա-

մորթ, սա-րի զա-ւակ քա-րի որ - ղի հին քաջ հա-յոց եմ մը-նա-

ցորդ Տալ-ւո- ըիկ-ցի զա-ւակ էմ քաջ չեմ խոնար-հի վատին ա-

ուջ քա-րուտ լերանց եմ ազատ լամ չեմ տեսել ոչ ա-րօր ոչ

մամ հայ աղ - բըր - տիք վայ աղ- բըր - տիք Տալ-ւո-

ըիկ - ցի զա -ւակ եմ քաջ ա- զա - տու - թեան սի-րոյն

հա - մար ե- կէք դէպ ինձ յառաջ յա - տալ։

ՏԱԼԻՈՐԻԿԻ ԿՏՐԻԾ

Տալորիկի գաւակ եմ դորդ,
Քաղքըցու պէս չեմ թուլամորթ,
Սարի գաւակ, քարի որդի,
Հին քաջ հայոց եմ մնացորդ:

Տալորիկի գաւակ եմ քաջ,
Չեմ խոնարհիւր վատին առաջ,
Քարուտ լերանց եմ ազատ լան,
Չեմ տեսներ ո՛չ արօր, ո՛չ ման:

Հայ աղբրտիք, ջան աղբրտիք,
Տալորիկի գաւակ եմ քաջ,
Ազատութեան սիրոյն համար,
Եկէք դէպ՝ ինձ յառա՛ջ, յառա՛ջ:

Երբ իմ աչքեր բացի յաշխարհ,
Ազատ տեսայ մեր սարն ու քար,
Մինչեւ փակեմ աչքս ի խաւար,
Պիտ՝ չկոխէ հոս ոտք օտար:

Իմ մամ ծնաւ զիս սարի ծոց,
Ընկոյզի կոճղ՝ մ՛իճճ օրօրոց,
Տըկլոր ծնած՝ մեծցայ տըկլոր,
Կեանքիս բաժինն է կոխու բոց:

Հայ աղբրտիք, ջան աղբրտիք,
Տալորիկի գաւակ եմ քաջ,
Ազատութեան սիրոյն համար,
Եկէք դէպ՝ ինձ յառա՛ջ, յառաջ:

ԾԻԾԵՌԻՆԱԿ

Մշակում՝ Ջ. Գոգալեան

Խօսք՝ Գ. Դողդիսեան

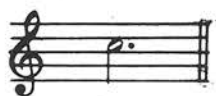
ծի - ծեռ - նա - կ ծի - ծեռ - նակ, դու գար - նան սի - րուն թրոչ -

նակ դէ - գի ու - ը ինձ ա - սա թրոչում ես այդ - պէս ա -

րագ. դէ - գի ու - ը ինձ ա - սա թրոչում ես այդ - պէս ա -

րագ:

ԾԻԾԵՌՆԱԿ

Ծիծեռնակ, ծիծեռնակ,
Դու գարնան սիրուն թռչնակ,
Դեպի ո՞ւր, ինձ ասա,
Թռչում ես այդպէս արագ:

Ախ, թըռիւր ծիծեռնակ,
Ծընած տեղըս Աշտարակ,
Անդ շինիր քո բոյնը,
Հայրենի կտորի տակ:

Անդ հեռու այլևոր
Հայր ունիմ ես սգաւոր,
Որ միակ իւր որդուն
Սպասում է օրէ օր:

Դէհ, սիրուն ծիծեռնակ,
Հեռացի՛ր, թըռի՛ր արագ,
Դեպ հայոց երկիրը,
Ծընած տեղըս Աշտարակ:

ԿԵՆԱՑ ԵՐԳ

Ժողովրդական

Խր - Մենք Հայ-րե - նիք, Կե - նա - ցող եր - գով, Լի -
 նես եր - ջա - նիկ, քաջ Լի - նե - ս Միշտ հո - գով: Լա - ռի
 թո՛ւ քո Լա Լա Լա հա՛ հա՛ հա՛, Լա - ռի թո՛ւ քո - քո Լա Լա Լա հա՛ հա՛
 հա, Լա - ռի թո՛ւ քո - քո - Լա Լա Լա հա՛ հա՛ հա՛ Լա - ռի
 թո՛ւ քո Լա Լա Լա հա՛ հա՛ հա՛ Լա - ռի

ԿԵՆԱՑ ԵՐԳ

Խմենք, հայրենի՛ք,
Կենացդ երգով,
Լինես երջանիկ,
Քաջ լինես, միշտ հոգով:

Կրկ. Լարի թըմբըլը լա-լա հա, հա, հա,
Լարի թըմբըլը լա-լա հա, հա, հա,
Լարի թըմբըլը լա-լա հա, հա, հա,
Լարի թըմբըլը լա-լա հա, հա, հա,

Կրծքիդ բիր գարնան
Ծաղիկներ բուրեն,
Ու հովերը գան,
Դեմքը քո համբուրեն:

Կրկ. Լարի թըմբըլը....

Խաղաղ, բազմաբերք
Լինի քո տարին,
Խնդություն ու երգ
Փռես միշտ աշխարհին:

Կրկ. Լարի թըմբըլը...

ԱՐՏՈՒՏԻԿ

Երաժշտ.՝ Ա. Մնակեան

Խօսք՝ Հ.Վ.Վ. Հերկելեան

Ար - տուսիկ սի - րու - ն ար - տու - սիկ գեղ - գե - դէ
աշ - խուժ ա - նու - շիկ տուր ողջոյն շո - դի - ն
ա - րե - ւուն արթ-նաւթիւն ծաղ-կուն փո-ք - րե - րուն:

ԱՐՏՈՒՏԻԿ

Արտուտիկ, սիրուն արտուտիկ,
Գեղգեղէ աշխուժ, անուշիկ,
Տուր ողջոյն շողին արեւուն,
Արթնութիւն՝ ծաղկուն փոքրերուն:

Հովիւներ արթուն, երազուն,
Գառնուկներ քընքուշ, կաթնասուն
Մանուկներ եռուն եռանդով,
Թափ առնեն կայտառ քու երգով:

Արտուտիկ աշխուժ, թըռվըռուն,
Բարի օր եղիր դաշտերուն,
Թող բացուին վայրի ծաղիկներ,
Հասուննան հասկեր ոսկեթել:

Արտուտիկ սիրուն արտուտիկ,
Գեղգեղէ աշխուժ, անուշիկ,
Տուր ողջոյն շողին արեւուն,
Արթնութիւն՝ ծաղկուն փոքրերուն:

ԵՐԳ ԽՆՃՈՅՔԻ

Երաժշտ.՝ Կ. Զաքարեան

Խօսք՝ Սարմէն

Սե - դանն է ա - ռատ ղի - մագ ք - րա -
րատ հըն - շողմ են եր - - գե - - - ր
ու - րա - խ ու գր - ւորն: Լըց-նենք ըն - կեր - ներ
քա - ժակ - նե - րը լի թող հա - յոց գի -
նի - - - ն մեզ ա - նուշ լի - նի :

ԵՐԳ ԽՆԾՈՅՔԻ

Սեղանն է առատ,
Դիմացն Արարատ,
Հնչում են երգեր
Ուրախ ու զուարթ:

Փառք տանք մայր հողին,
Արեւի շողին,
Գինին պարգետող
Հայոց խաղողին:

Փառք տանք մեր կեանքին,
Հողի մշակին,
Որ միշտ կանաչեն
Մեր դաշտն ու այգին:

Գովենք դարձ դար,
Աշխատանքն արդար,
Հայոց աշխարհի
Արեւը պայծառ:

Լըցնենք, ընկերներ՛ր,
Բաժակները լի,
Թող Հայոց գինին
Մեզ անուշ լինի:

Լըցնենք, ընկերներ՛ր,
Բաժակները լի,
Թող Հայոց գինին
Մեզ անուշ լինի:

Լըցնենք, ընկերներ՛ր,
Բաժակները լի,
Թող Հայոց գինին
Մեզ անուշ լինի:

Լըցնենք, ընկերներ՛ր,
Բաժակները լի,
Թող Հայոց գինին
Մեզ անուշ լինի:

ԱՄԷՆ ԱՌԱՒՕՏ

Երաժշտ.՝ Ե. Յակոբեան

Խօսք՝ Վ. Վարդանեան

Ա - մէն ա - ռա - լօտ լը - լացուում եմ ես

այ, այսպէս, այ, այս-պէս լը - լացուում եմ ես: ես:

ԱՄԷՆ ԱՌԱԻՕՏ

Ամէն առաւօտ,
Լուացում եմ ես.
    Այ, այսպէս,
    Այ, այսպէս,
Լուացում եմ ես:
    Ատամներս, տես
    Միշտ մաքրում եմ ես
        Այ, այսպէս,
        Այ, այսպէս,
    Միշտ մաքրում եմ ես:
Երկար մազերս,
Տես, սանտրում եմ ես,
    Այ, այսպէս,
    Այ, այսպէս,
Տես, սանտրում եմ ես:
    Կօշիկներս, տես,
    Փայլեցնում եմ ես.
        Այ, այսպէս,
        Այ, այսպէս,
    Փայլեցնում եմ ես:
Ուրախ դէպ դպրոց
Թռչկոտում եմ ես.
    Այ, այսպէս,
    Այ, այսպէս,
Թռչկոտում եմ ես:

ՄԵՂՈՒ

Երաժշտ.՝ Բ. Կանաչեան

Խօսք՝ Գամառ Քաթիկա

Հա ծա-գե - ցա - - - ւ ա - րե - զա - Կը
հա ծաղ-կե - ցա - - - - ւ մա - նի- շա - Կը
մե - դուն թո - դե - ց հր փե - թա - Կը
տըզ - տը,-զա - լո - - վ տըզ - տըզա - լով:

ՄԵՂՈՒ

Հա ծագեցաւ արեգակը,
Հա ծաղկեցաւ մանիշակը,
Մեղուն թողեց իր փեթակը
Տըզտըզալով, տըզտըզալով:

Մեղուն թըռաւ ծաղիկներուն:
Մեղր բերաւ պըզտիկներուն,
Կըճ ու խայթոց ալ չարերուն
Կըսկըծալով, կըսկըծալով:

ՀԱՅՐԵՆԻ ԿԱՐՕՏ

Երաժշտ.՝ Բ. Կանաչեան

Խօսք՝ Ս. Շահազիզ

Սի - րուն աստ - կեր պարզ գի - շեր էք ծոցն օ - դե-
դէն ով - կի - ց - նին. Ան - թիւ աստ - դեր կը
փայ - լէ - ին սիր - տըս ու - ղախ կը բա - բա - խէր:

ՀԱՅՐԵՆԻ ԿԱՐՕՏ

Սիրուն պատկեր պարզ գիշեր էր,
Ծոցն օդեղէն ովկիանին.
Անթիւ աստղեր կը փայլէին,
Սիրտս ուրախ կը բաբախէր:

Հազարաւոր ծաղիկներ վառ,
Կը բուրէին անուշութիւն.
Կը զովացնէր բընութիւնը
Յօղին համբոյրը կենսարար:

Ու ես անխռով երգ կ'երգէի,
Ու իմ երգս ինչ մաքուր էր,
Ազատութիւն ես կ'երգէի,
Հայրենիքի կարօտն ու սէր:

ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ

Երաժշտ.՝ Ա. Նազարեան

Խօսք՝ Յ. Ալյանեան

Կա - դանդ պա - ան ե - կե - ր է շիր ու շամիչ շալկեր է
 եր - կար պո - պոզ դը - րեր է մեր տան դի - մաց կանգնե - ր է
 եր - կար պո - պոզ դը - րեր է մեր տան դիմաց կանգներ է:

է է է է է է է է է է է է
 է է է է է է է է է է է է

FINE

ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ

Կաղանդ պապան եկեր է
Չիր ու չամիչ շալկեր է
Երկար պոպոզ դրեր է
Մեր տան դիմաց կանգներ է:
Լէ, Լէ, Լէ, Լէ, Լէ, եւայն:

Կաղանդ պապան շատ ծեր է
Շալվարը վար կախուեր է
Շալակը վար դրեր է
Զիւնին մէջտեղ նստեր է:
Լէ, Լէ, Լէ, Լէ, Լէ, եւայն:

Չար Պետոյին մոռցեր է
Պարապ ձեռքով եկեր է
Գող Խաչոյին խաբեր է
Չորցած կաղին բերեր է:

ԾԻՏԻԿԸ

Երաժշտ.՝ Ա. Նազարեան

Խօսք՝ Ալ. Ծերունեան

ծի - սը թը - ոււ ծիւ - դի վը - ըայ մըր - սած
 քաղ - ցած ծըլ - ւը - լաց. տո - տիկ - նե - ըր
 ծիւ - նի վը - ըայ պա - դեց սա - ռեց
 սար - սը - ռաց: ծիւ, ծիւ, ա - սաց չը - կայ
 տե - թեւ չը - կայ ծա - դիկ ու - տե -
 թեւ չը - կայ թըռ - չուն չը - կայ հա - տիկ
 չը - կայ նոյ - նիսկ չոր տե - - թեւ
 տար օ - - - թեր:

ԾԻՏԻԿԸ

Ծիտը թըռաւ
Ծիւղի վըրայ
Մըսած, քաղցած
Ճըլըլաց,
Տոտիկները
Ձիւնի վըրայ
Պաղեց սառեց
Սարսըռաց:

Ծիւ, ծիւ սասաց
Չկայ տերեւ
Չկայ ծաղիկ
ու արեւ...
Չկայ թռչուն
Չկայ հատիկ
Չկայ նոյնիսկ
Չոր տերեւ:

Թող հեռանան
Ձիւն ու ցրտեր
Բացուին գարնան
Լաւ օրեր,
Ուզում եմ ես
Ծաղկունք ծառեր
Կանանչ տերեւ
Ու արեւ:

Ծիւ, ծիւ, ծիւ, ծիւ,
Ե՛րբ պիտի գան
Գարնան անուշ
Տաք օրեր:
Ծիւ, ծիւ, ծիւ, ծիւ,
Ե՛րբ պիտի գան
Գարնան անուշ
Տաք օրեր:

ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

Երաժշտ.՝ Ա. Մնակեան

Խօսք՝ Հ.Վ.Վ. Հերկելեան

Ա - ո հ լ ծ ա ղ ու է ս ն ա - պ ս ս - տ ա կ ի շ ու կ ա ղ թ ու կ մ ը տ - թ ու կ

ն ը ս - տ եր է - ի ն ծ ա - ո հ ն տ ա կ կ ը վ ի - ծ է - ի ն տ ա թ տ ա թ :

Solo
 Ը ն - կ եր - ն եր ա ն - տ ա - ո հ ն զ հ ն ու ո թ ն եր շ ա տ ա - թ ի

վ ը ս տ ա - հ ե - ց է թ ա ղ - ք ա - յ ի ն վ ը - ս Ե - մ ու թ ե ա ն ա յ ս կ ո չ ի ն :

Ո տ - ք ի կ ե - ց աւ ծ եր ա ղ ու է ս ն ա - զ հ ն շ ա ղ ծ ե ց ա - թ ա գ

ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

Առիծ, աղուէս, նապաստակ,
Իշուկ, արջուկ, մըտրուկ,
Նստեր էին ծառին տակ,
Կը վիճէին տաք, տաք:

Առիծ Ընկերներ անտառի,
Զինուորներ շատ արի,
Վըստահեցէք արքային
Վսեմութեան այս կոչին:

Ոտքի կեցաւ ծեր աղուէսն,
Ազին շարժեց արագ,
Աշուկները լաւ սրբեց,
Ու խօսեցաւ այսպէս:

Աղուէս Զօրութիւն թէ ուժեր,
Ոչինչ են ընկերներ,
Հընարքներն են այս դարուն
Աշխարհն պահող յար կանգուն:

Նապաստակը դողահար,
Մուշտակին տակ պառկած,
Տերեւներէն սարսափած,
Հազի կը փսփսար:

Նապաստակ Աշխարհի երեսին,
Երբ վախը կը խօսի,
Անհրաժեշտ է ընկերներ
Խըտացնել մեր շարքեր:

Ականջները վեր տընկած
Իշուկն բարձր զըռաց,
Ներկայացաւ ժողովին,
Հնարք մըրաւ ուժգին:

Իշուկ Ընկերներ թանկագին
Զըվիճինք ահագին
Աղօթենք ամէն օր
Զմատնութիւնք սովի նոր:

Ցտեսութիւն ընկերներ,
Ահա օրն է մթներ,
Յաջորդ մեր հանդիպումին,
Հարցեր ունինք մենք տակաւին...

ՊԱՐԵՐԳ ՄՈՒՍԱ ԼԵՐԱՆ

Կարմէր ճայտան հա- գէո ծի հա-լա հա-լա հա-լա
 նին-նա-յի շուց ալ աղ-վիր վիլլէէո-ծի հալա հալա հալա
 նին-նա-յի: կի-դի-ցէն բէ գա-ցէո-ծի հա-լա հա-լա հալա
 նին-նա-յի պըր նի-շան-վէմ ա--ցէո-ծի
 հա-լա հա-լա հա-լա նիննա-յի:

ՊԱՐԵՐԳ ՄՈՒՍԱ ԼԵՐԱՆ

Սուէտահայ բարբառով

Կերմէօր քըստան հեգէուծի,
 Հէլէ, հէլէ, հէլէ, Աիճնայի,
 Չուց էլ էղվիր վիլլէուծի,
 Հէլէ, հէլէ, հէլէ, Աիճնայի:
 Կիդիցէն բէոյ գեցէուծի,
 Հէլէ, հէլէ, հէլէ, Աիճնայի,
 Պըր Աիշանուիմ էսէուծի:
 Հէլէ, հէլէ, հէլէ, Աիճնայի:

Թարգմանութիւնը

Կարմիր շրջագգեստ հագած է,
 Հէլէ, հէլէ, հէլէ, Աիճնայի,
 Ինչ ալ աղուոր վայլած է,
 Հէլէ, հէլէ, հէլէ, Աիճնայի,
 Եկեղեցին բակը գացած է,
 Հէլէ, հէլէ, հէլէ, Աիճնայի,
 Պիտի Աշանուիմ ըսած է:
 Հէլէ, հէլէ, հէլէ, Աիճնայի:

Կուգ իր ըննիր եւծուցը,
Ըրկը նուռ կիր հեր ծուցը,
Շիտ ուզիցա չիտեօրզը,
Դարձու գարկից կըրծուցը:

Իտիվ տունը միրէ'կի,
Միրէ կինող ջիրէկի,
Հիչ մի վէխնէք, էշկըններ,
Լուսընկլայս տըզ ցիրէկի:

Տիրիչրի լուրնկլայսը,
Թէզու ի արտէս բայսը,
Մո'ւուր, հիգեկը'ս, մո'ւուր,
Սիրիմ գիչուցըդ լայսը:

Իրկէնքը շիտ պուզի,
Էշկէնն էի պառկէուծի,
Կինչիցա՝ էր տուտ իլու,
Էսուց, «Ան շիտ հերբէուծի»:

Ուզիցազը չի տէուրծը,
Բըռում քիշտից կրծէիցը.
Տիլէն խեղիւղ սիվցէուծի,
Էշկէին դէիմս խիվցէուծի:

Թանճարան կու քըփըրթու,
Տըվըք գէշկէին թըղ ուրթու.
Թանճարան էփէուծ հէտէկի,
Նիշէնծէուս իսկը հէտէկի:

Էսիւր անցու դի'ր գընից,
Աչքըս իտտըթէն մընից.
Վէիզ կէխէուծի լատըջ հըննիր,
Ետիւր ացա բուն չըննիր,

Էշկէն, էնէունըս Մայրում,
Տէուր ընծի դէուս մը էրուն.
Էշկէն էնէունըդ Մէնուշ,
Դէուն սիր ուտիս, իս անուշ:

Կուգար կ'ելլէր ածուէն,
Երկու նուռ կար իր ծոցը,
Շատ ուզեցի չտուսա,
Դարձաւ գարկաւ կուրծքին:

Ետելը տունին պուրակ է,
Պուրակը կեցողը բորենի է,
Հէ'չ մի վախնաք, աղջիկներ,
Լուսնկան գերդ ցերեկ է:

Ցաթեր է լուսնկան,
Թարմ է սրտիս բոյսը,
Մի', լար, հոգեակս, մի' լար,
Սիրեմ աչքերուդ լոյսը:

Երկինքը շատ պարզ է,
Աղջիկն ալ պառկած է,
Կանչեցի՝ իր հայրը էլա,
Ըսաւ. «Ան շատ հարբած է»:

Ուզեցի բայց չըտուսա,
Բուռով գարկաւ իր կրծքին.
Որթին խաղողը սեւցած է,
Աղջիկն ինձմով խեւցած է:

Սանը կ'եռայ,
Տուէք, աղջիկը թող էրթայ.
Սանով եփածը հատիկ է,
Նշանածս ոսկեհատիկ է:

Հոսկէ անցա, ո'ր գնաց,
Աչքըս ետելը մնաց,
Վզէն կախած է կապոյտ ուլունքներ,
Ատկէ, ըսի, բան չ'ելլէր:

Աղջիկ, անունըդ Մարիամ,
Տուր ինծի գաւաթ մը թան.
Աղջիկ, անունըդ Մանուշ,
Դուն սեր ուտես, ես՝ անուշ:

ՀՈՎԻԻԸ ՍԱՐՈՒՄ ՏԽՐԵՑ

Զայնագրում՝ Տ. Զէյթունցեան

Հո - վի - ւը սա - րու՛մ տըն - րէ - - ց

սի - ըոյ եր - գը նը - ւա - գե - - ց եր - գը վառ

ա - շե - ըին եր - գը վառ այ - տե - ըին եր - գը գը -

ւարթ օ - րե - ըի - ն: Հէյ խեղճ հո - վի - ււ

քեզ քա - ժին խոր ձո - ըում մը - նա - ցիր եր - գը վառ

ա - շե - ըիդ եր - գը վառ այ - տերիդ եր - գը գըւարթ օ - րե -

րու - դ:

ՀՈՎԻԻԸ ՍԱՐՈՒՄ ՏԽՐԵՑ

Հովիւը սարում տխրեց,
Սիրոյ երգը նուագեց,
Երգը վառ աչերին, երգը վառ այտերին,
Երգը զուարթ օրերին, հինկա՛լլա...

Հէ՛յ, խեղճ հովիւ, քեզ բաժին՝
Խոր ձորում մընացիր,
Երգը վառ աչքերիդ, երգը վառ այտերից,
Երգը զուարթ օրերիդ, հինկա՛լլա...

Ահա կու գայ նոր գարուն,
Ծաղիկներով զարդարուն,
Սիրուն են գոյնզգոյն ծաղիկներն, հա՛, հա՛, հա՛,
Գոյնզգոյն ծաղիկներն, հինկա՛լլա...

Հէ՛յ, խեղճ հովիւ, քեզ բաժին՝
Խոր ձորում մընացիր,
Երգը վառ աչերիդ, երգը վառ այտերիդ,
Երգը զուարթ օրերիդ, հինկա՛լլա...

ԱՆՈՒԾ ՀՈՎԻԿ

Խօսք՝ Լ. Ծանթ

Ա - հա ե - լալ լուսին ար - ծաթ - մալթ ամ - սե - բու ըստուե -
ընն ա - -հա նա - լակ ալ գե - դա - գարդ դուրս սա - հե - ցալ ժայռե -
ընն: Ա - նուշ հո - վիկ փը - չէ յու - շիկ ու դէպ հնձ
բեր բիւր ժիր ա - լիք: Ա - նուշ հո - վիկ փը - չէ յու -
շիկ ու դէպ հնձ բեր բիւր ժիր ա - լիք:

ԱՆՈՒՇ ՀՈՎԻԿ

Ահա ելաւ լուսինն արծաթ
Մութ ամպերու ստուերէն,
Ահա նաակն ալ գեղազարդ
Դուրս սահեցաւ ժայռերէն.

Անո՛ւշ հովիկ, փըչէ յուշիկ,
Ու դէպ ինձ բեր բիր ժիր ալիք:

Նաակին մէջ իմ գեղունին
Փռուած՝ անփոյթ՝ լուսնի տակ,
Կը ձայնակցի իր կիրառին,
Հնչուն ձայնով մը յստակ.

Անո՛ւշ հովիկ, փըչէ յուշիկ,
Ու դէպ ինձ բեր երգն անուշիկ:

Ձայնով կ'երգէ սէր ու գգուանք,
Համակ յուզում ու սարսուռ.
Անթող, աղջիկ, երգն ու նուագ,
Բոց աչքերդ ինձ դարձուր.

Անո՛ւշ հովիկ, փըչէ յուշիկ,
Ու դէպ ինձ բեր երգն ու աղջիկ:

ԳԱՐՈՒՆ

Երաժշտ.՝ Ա. Մնակեան

Խօսք՝ Հ.Վ.Վ. Հերկեղեան

Ա-րեւ բա-րեւ նոր գա - րուն Ե - ոու աղ - թիւր
կար - կա - չուն կա-նաչ դաշ-տեր կա - պոյտ եր-կինք
Թի--թեոն ու Թռչ- նիկ կա-նաչ դաշ-տեր կա- պոյտ եր-կինք
Թի - թեոն ու Թռչ- նիկ. նիկ:

ԳԱՐՈՒՆ

Արեւ, բարեւ նոր գարուն,
Առու, աղբիւր կարկաշուն,
Կանաչ դաշտեր, կապոյտ երկինք,
Թիթեռ ու թռռչնիկ:

Շուշան, մեխակ, անթառամ,
Կարմիր կակաշ, բալասան,
Ճերմակ վարդեր, գարնան զարդեր՝
Գոյն-գոյն ծաղիկներ:

Մեղմիկ զեփիւռ, ցող արծաթ
Կանաչ մարգեր, արտ ու հանդ,
Սարի լանջին գառնուկ, ուլիկ,
Կաքաւ ու լորիկ:

Մենք մանուկներ սիրասուն,
Գարնան գրրկին՝ երազուն,
Զեղուն սրբտոյ՛լ բացուինք կեանքին,
Ազգին թանկագին:

ԽՆՈՑԻ

Երաժշտ.՝ Բ. Կանաչեան

Նուր՝ ժողովրդական

Cresc.

Թո - կը ձո - ուն կա - պե - ցին
 Հաստ խը - նո - ցին կա - խե - ցին Թը - ւըսկ

Solo

չը - ւըսկ չը - ւըսկ Թը - ւըսկ Եր - կու ծայ - րէն
 Տա - րին քե - րին

Cresc.

քըր - նե - ցին: Եր - կու ծայ - րէն քըր - նե -
 շար - ժե - ցին: Տա - րին քե - րին շար - ժե -

Solo

ցին
 ցին Թը - ւըսկ չը - ւըսկ չը - ւըսկ Թը - ւըսկ

Solo

Ա, - հա այս - պէս հա - րե - - ցին

Cresc. *Solo*

Ա - - հա այս - պէս հա - րե - - ցին Դե - դին

Cresc.

կա - րագ հա - նե - ցին Դե - դին կա - րագ հա - նե - ցին:

Չունգուո

Ազիբէ չորս լարերով կազմուած գործիք, շուրջ 70սմ. երկարութեամբ: Կը նուագուի ոսկորէ յատուկ կտուցակերպ ոսպնեակով: Չունգուոը ունի մեղմանուշ եւ տխրամած ձայն՝ որով լաւապէս կը ծառայէ մեկամաղճոտ եղանակներու մեմակատարման:

ԽՆՈՑԻ

Թոկը ծառէն կապեցին
Հաստ խնոցին կախեցին
Թըլըխկ չըլըխկ
Չըլըխկ թըլըխկ

Երկու ծայրէն բռնեցին
Տարին բերին շարժեցին
Թըլըխկ չըլըխկ
Չըլըխկ թըլըխկ

Ահա այսպէս հարեցին
Դեղին կարագ հանեցին:

ԼՈՐԻԿ

Երաժշտ.՝ Ա. Մայիլեան

Ա - ըն - լի շո - ղին տակ տե - սայ կա - նաչ կարմիր է հա - գել,
Ձէն տր - լի ես ձէ - նըս չա - ոււ ախ լո - թիկ էր լո - թիկ էր,
Թը - ոււ գը - նագ լո - թիկ էր: Էէ, էէ, էէ, էէ,
սի - թուն լո - թիկ իմ սրբ - տի լո - թիկ
էէ, էէ, էէ, էէ, կա - նաչ լո - թիկ ա - նուշ իմ լո -
թիկ : թիկ :

ԼՈՐԻԿ

Արեւին շողին տակ տեսայ,
Կանանչ կարմիր էր հագել,
Ձէն տուի ես, ձէնըս չառաւ,
Ա՛խ, լորիկ էր, լորիկ էր,
Թըռաւ գընաց լորիկ էր:

Լէ՛, լէ՛, լէ՛, լէ՛,
Սիրո՛ւն լորիկ,
Իմ սրտի լորիկ,
Լէ՛, լէ՛, լէ՛, լէ՛,
Կանաչ լորիկ,
Անուշ իմ լորիկ:

Լորիկն իմ՝ շէն էր գընաց,
Թողուց սիրտըս մութ անէր,
Որի համար սըքուած, կապուած,
Ա՛խ, լորիկ էր, լորիկ էր,
Թըռաւ գընաց լորիկ էր:

Լէ՛ լէ՛, լէ՛, լէ՛,
Սիրո՛ւն լորիկ,
Իմ սրտի լորիկ,
Լէ՛, լէ՛, լէ՛, լէ՛,
Կանաչ լորիկ,
Անուշ իմ լորիկ:

ՃԱԽԱՐԱԿ

Երաժշտ.՝ Բ. Կանաչեան

Խօսք՝ Ղ. Աղայեան

Մա- նէ մա - նէ ճա- խա - ռակ Ան - տէ--րին տէր
 ճա - խա - ռակ նրս-տինք ըա - նէ ճա - խա - ռա - կ
 որ - բե - թու հայր ճա - խա - ռակ Լուսնա - կը դուրս
 է ե - կեր աչ - բե - թուս լոյս է ե - կեր
 լուս-նի լոյ-սով ես մա - նե - մ ճեր - մա-կ ոս - տեր
 պատ - ըստ-տեմ լուս-նի լոյ-սով ես մա - նե - մ
 ճեր-մակ ոս - տե - ր պատ - ըստ-տեմ:

ՃԱԽԱՐԱԿ

Մանէ, մանէ ճախարակ
Անտէրին տէր ճախարակ
Նստինք բանէ ճախարակ
Որբերու հայր ճախարակ

Լուսնակը դուրս է եկեր
Աչքերուս լոյս է եկեր
Լուսնի լոյսով ես մանեմ
Ճերմակ ոստեր պատրաստեմ

(Կրկ)

ՊԱՐԾԵՆԿՈՏ ԶԿՆՈՐՍԸ

Երաժշտ.՝ Ս. Նաղդեան

Խօսք՝ Ս. Մուրադեան

Խա - նու - թից ես ցանց գը - նե - ցի ձըկ - նոր - սուլթեան գը - նացի
 ցալ - ցը ու - ղիղ գետ նե - սե - ցի ջը - րի ա - փին նըս - սե - ցի:
 Ես մի քաջ ձըկ - նորս եմ մեծ ձըկ - ներ եմ բըռ - նոււմ,
 միշտ բե - ոով պարզ ա - սեմ տուն եմ ես դառնում:
 տուն եմ ես դառ - նում ես:

ՊԱՐԾԵՆԿՈՏ ԶԿՆՈՐՍԸ

Խանութից ես ցանց գնեցի,
Զկնորսութեան գնացի,
Ցանցը ողիղ գետ նետեցի,
Զրի ափին նստեցի:

Կրկներգ

Ես մի քաջ ձկնորս եմ,
Մեծ ձկներ եմ բռնում,
Միշտ բեռով, պարզ ասեմ
Տուն եմ ես դառնում:

Սպասեցի ես շատ երկար,
Բայց ձուկ չկար ու չկար,
Ու մէկ էլ այ թէ ինչ տեսայ,
Հրաշք է, թէ երազ է սա:

Կրկներգ

Ցանցը ո՞ր է, ես չեմ գտնում,
Անհետ կորեր է գետում,
Զկնիկները չար ու անկարգ
Սուզուել են խոր ջրի տակ:

Կրկներգ

ՅԻՍ ԲՈՒ ՂԻՄԷԹԸՆ ՉԻՄ ԳԻՏԻ

Սայաթ Նովա

Յիս քու Ղի-մե - թըն շիմ գի-ղի մա - վա - հիր քար
 թի նը - ման իս, տես-նողին Մեջ - լում կու շինիս
 և է յ - լի Ղի-ղա - թի նը - ման իս, տես-նողին Մեջ -
 լում կու շի - նիս և է յ - լի Ղի - ղա -
 թի նը - ման իս:

ՍԱՅԱԹ ՆՈՎԱ

Բնիկ Հալեպցի ծնողք է սեռած Սայաթ Նովան՝ ծնած է Թիֆլիսի մէջ, ուր իր մանկութիւնը անցնել է յետոյ կը հետեւի ջուլիակութեան: Սակայն Սայաթ Նովան իր պատանեկութիւնէն իսկ մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց կու տայ երգի եւ բանաստեղծութեան հանդէպ: Կը զարգացնէ իր մէջ անոնց գիտութիւնը միաժամանակ սորվելով սազ նուագել: Այդ շրջանին է որ աշուղներու միջեւ մրցութեան մը ընթացքին յաղթական դուրս կու գայ պարսիկ նշանաւոր աշուղի մը դէմ, եւ կը նշանակուի թագաւորական պալատի աշուղ: Ատեն մը ետք սակայն Սայաթ Նովան դուրս կը դրուի պալատէն, կը դառնայ կրօնաւոր: Կը շարունակէ իր երաժշտական գործունէութիւնը Վանքէն ներս այս անգամ որպէս զուտ հայ աշուղ:

ՅԻՍ ԲՈՒ ՂԻՄԷԹԸՆ ՉԻՄ ԳԻՏԻ

Յիս քու դիմէթըն չիմ գիտի՛,
Ջավահիր քարին նըման իս,
Տեսնողին Մէշլում կու շինիս,
Լէյլի դիդարի նըման իս:

Աշխարհումըս իմըս դուն իս,
Բենուրվար իս, մուրվար չունիս
Պոռշներըդ նաբար ունիս,
Ղանդ ու շաքարի նըման իս:

Դադա պիտի՛ թարիփդ ասէ,—
Ակոռքըդ եադուր ալմաս է,
Ռանգըդ փոանգի ատլաս է,
Ջար դալամքարի նման իս:

Մազիրըդ նըման ռեհանի,
Դուն ուրիշ խիալ մի անի,
Ռահմ արա, հոգիս մի՛ հանի,
Մուրվարով եարի նըման իս:

Վո՛ւնց դիմանամ էսչափ չարին
Աչկեմէս կարում է արին.
Սայաթ-Նովա, նազլու եարին
Գընաժ նոքարի նըման իս:

Նշանաւոր են Սայաթ Նովայի հետեւեալ կտորները՝
«Մի խօսք ունեմ», «Բլբուլի հետ», «Դու էն գլխէն»,
«Ինչ կ'ոնիմ», որոնք կը յայտնաբերեն զգայուն եւ բանիմաց
բանաստեղծի եւ հայկական հնագոյն եւ միջազգային արժէ-
քով երաժիշտի բոլոր գրաւականները:

ԸՆԿԵՐ

Աշուղ Զիւանի

Գրի առաւ՝ Տ. Զէյթունցեան

Բա- րի գե - ղե - ցիկ ւ - ոռ - քի - նի ըն-կե-րը մար - դուն
որ փայ- լե- ցը - նէ ւ - ըն - լու զէս պառ- կե- ըը մար- դուն:

ԱՇՈՒՂ ԶԻՒԱՆԻ

Աշուղ Զիւանին իր բազմավաստակ ստեղծագործութեամբ կը համարուի հայ գուսանական երաժշտութեան հիմնադիրը: Ան յօրինած է շուրջ 800 երգեր: Իր յօրինածները առաւելաբար հայ ազգային նիւթերով են ներշնչուած:

Ծնած է 1846-ին Ախալքալաքի մէջ, ուր կ'անցնէ իր պատանեկութիւնը: 18 տարեկանին ամբողջութեամբ կը նըւիրուի աշուղական ասպարէզին կը մասնագիտանայ Քաման նուագելու մէջ, կը փոխադրուի Ալեքսանդրապոլ, ուր աշուղները կը նուագէին սրճարաններու մէջ որպէս հրապարակային ելույթ: Ալեքսանդրապոլի մէջ կը կազմէ իր աշուղական խումբը, որու ընկերակցութեամբ շրջապտոյնք կը սարքէ Կովկասի եւ այլ երկիրներու մէջ:

ԸՆԿԵՐ

Բարի գեղեցիկ, առաքինի ընկերը մարդուն,
Որ փառլեցնէ արեւի պէս պատկերը մարդուն,
Ինչ մարդ ունենայ իր մօտը հաւատարիմ ընկեր,
Ցերեկի նման անցնում է մութ գիշերը մարդուն:

Ընկեր իմաստուն, աստուածավախ, ճշմարիտ ընկեր,
Որ բարձրացնէ աստիճանը միշտ վերը մարդուն:
Կեանքդ նուիրես ընկերիդ լաւին, քիչ է դարձեալ,
Այնպէսն է հոգեկան լուսատու լապտերը մարդուն:

Թշնամիները իր վրայ քալած ժամանակը,
Կտրին, հարազատ ընկերն է՝ սուտերը մարդուն:
Ինչ մարդ ունենայ մտերիմ ընկեր, Աշուղ Ջիւանի՛,
Չի ըսպիտակիր ամենեւին մէկ հերը մարդուն:

Աշուղ Ջիւանի գործունէութեան ժամանակաշրջանը կը համապատասխանէ հայ ազատագրական շարժման զարթօն-
փին հետ այդ պատճառով ալ իր երգերուն մեծ մասը պայքարի
արտայայտութիւններ են արեւմտահայութեան կրած հալա-
ծանքներուն դէմ: Անոնք շուտով լայն ժողովրդականութիւն
կը գտնեն բայց նաեւ ժողովուրդին վրայ կը հրաւիրեն ոստի-
կանութեան կողմէ ընդհմութիւններ:

1882-էն սկսեալ կը հրատարակուին իր երգերու զանա-
զան հաւաքածոները նոյնիսկ իր ողջութեան անոնցմէ մաս
մը ձայնագրուած են եւ հասած մինչեւ մեր օրերը: Նշանաւոր
է իր «Մայրիկ»ը:

Մեռած է 1909-ին Թիֆլիսի մէջ:

ՏԻ ԼՈՒ ԼՈՒ

Խօսք՝ Ալազան

Ռուսական երգ

Քե - ո՞ին ե - կաւ մեր բա - կը   տի լու լու տի լու լու տի լու լու

Սանթուր

Սանթուրը սեղանի կերպարանֆով եւ բազմաթիւ մետաղեայ լարերով շինուած նուագարան մըն է: Կը նուագուի փայտէ երկու մուրներու միջոցաւ լարերուն տրուած հարւածներով: Զօրաւոր հնչողութեամբ այս գործիքը կը համապատասխանէ եւրոպական clavecin-ին:

ՏԻ ԼՈՒ ԼՈՒ

Քեռի՛ն եկաւ մեր բակը,

Տի լու լու, տի լու լու, տի լու լու,

Լիք կըճուճը շալակը,

Տի լու լու, տի լու լու, տի լու լու:

Ուսի թոկը կտարուեց,

Տի լու լու, տի լու լու, տի լու լու,

Կըճուճն ինկաւ կտարուեց,

Տի լու լու, տի լու լու, տի լու լու:

Է. ՄԱՍ

ԿԱՆՁԵՐ

ԼԱԻ Է, ՊՐԱԻՕ, ԷՔՍԴՐԱ

ԼԱ ԼԱ ԼԱ ԼԵ ԼԵ ԼԵ ԼԱԼ Է . պրա պրա պրա ՎՕ ՎՕ ՎՕ
 պրա ՎՕ . Էքս Էքս Էքս դրա դրա դրա Էքս դրա :

ՉՈՒՊԼԻՔԱ

Չուկ լի քա , չուկ լի քա , չում չում չում . պուկ լի քա .
 պուկ լի քա , պում պում պում , չուկ լի քա , պուկ լի քա .
 Չիմ պոմ պա , կեց - ցե կեց - ցե կեց - ցե :

ԼԱԻ Է, ՊՐԱԻՕ, ԷՔՍԴՐԱ

Լա լա լա վե վե վե

Լա Է.

Պրա պրա պրա վօ վօ վօ

պրաւօ:

ՉՈՒՊԼԻՔԱ

Չուպլիքա, չուպլիքա, չում, չում, չում.

Պուպլիքա, պուպլիքա, պում, պում, պում.

Չուպլիքա, պուպլիքա,

Ջիմ, պօմ, պա,

կեցցե՛, կեցցե՛, կեցցե՛.

ՔՈՒՄ

Գում , ա թա քում , ա թա քի , ա թի քա , ուխա թի քի ,
ուխա թի քի , ուխա թի քա , գումա լի քա , ա՛ հո - մե՛նդ - մե - նի
սկե - ուտ - ներ հոս են ա - հա :

Քանոն

Տրաբեգաձե սեղանի երեսոյթով եւ րազմաթիւ լարերով նուագարան : Կը գործածուի նստած ձեւով ծունկերուն վրայ գետեղուած եւ մետաղէ յատուկ մատնոցներու միջոցով լարերու կտցահարումով : Ներկայիս Քանոնի գործածութիւնը հայկական նուագախմբային կատարումներու ընթացքին շատ ընդհանրացած է : Այս զօրաւոր հնչողութեամբ յատկանշուող գործիքը կը գործածուի նաեւ առանձին կատարումի համար :

ՔՈՒՄ

Քում, քումանի, քում, աթիքում, աթիքա,
Ութիքի, ուիթիքի, ուիթիքա

ա՛:

Պումալի քա, ա՛ հոմենդմենի
Սկաուտներ հոս են ահա:

Ծանօթ.- Կանչերու յատուկ ձայնանիշերը տրուած են կշռոյթի (Rythme) նպատակով եւ եղանակային արժէք չեն ներկայացներ:

ԹԻԱՅԱ

The image shows a musical score for the piece 'ԹԻԱՅԱ'. It consists of two staves of music in a 3/8 time signature. The melody is written in a treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The lyrics are written below the notes in Armenian. The first staff has six measures, and the second staff has six measures. The lyrics are: Թի-ա -յա Թի-ա-յա Թի-ա -յա ֆո Թի-ա -յա Թի-ա -յա Թի-ա -յա ֆո իա ֆո իա ֆո Թի-ա -յա Թի-ա -յա ֆո:

Զուռնա

Զուռնան փայտե շինուած փողային գործիք մըն է: Ան առհասարակ կ'ընկերանայ Տաւուլին եւ երկրորդ զուռնայի մը ընկերակցութեամբ երրեակ մը կը կազմեն: Այս երրեակն է որ հայ ժողովրդական բոլոր հաւաքոյթները կը խանդավառէ իր հնչարձակ եւ աղմկարար ձայնով: Անոնց գործածութիւնը անբաժան մասը կը կազմէ հարսանիքի, մկրտութեան, ուխտագնացութեան առիթներու: Զուռնայի համապատասխան գործիքը (Hautbois)-ն է:

ԹԻԱՅԱ

Թիայա թիայա թիայա հօ՛,
Թիայա թիայա թիայա հօ՛,
Իա՛հօ՛, իա՛հօ՛,
Թիայա թիայա հօ՛:

ՐԻՑ

Րից, ռից, ռից, ռից, ռից, ա լա հի, ա լա հա, ա լա հա,

ա քին, քա հին, քա հին, քա հա, ա հո-մենդ-մե-նի սկա-ուտ- նե- ըը

հոս են ա- հա :

Տայիրա

Տայիրան կամ այլ անունով Ղաւարը փոքրիկ թմբուկ մըն է որուն միայն մէկ կողմի մորթը գոյութիւն ունի՝ (Մաղի արտաքինով)։ Փայտաշէն շրջանակէն կախուած են պղինձէ փոքրիկ սկաւառակներ կամ փոքր զանգակներ։ Շատ նուրբ մորթին տրուած մատներու կամ դաստակի հարածներով նուագուող այս գործիքը կը ծառայէ որպէս տուտուկին ընկերացող նուագարան։

ՐԻՔ

Րիք, Րիք, Րիք,

Ալահիք, ալաուք, ալաա:

Աքիև, քահիև, քահիև, քահա...

Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկառտները հոս եև ահա:

ՉԻՆԿԱ. ԼՈՆԿԱ.

Չին կա լոն կա, չին կա լոն կա, հէյ, հէյ, չին կա լոն կա,
 չին-կա լոն կա, հէյ, չին կա լոն կա, հա չու չու
 չին կա լոն կա, հա չու չու, հա չու չու, հա չու չու, հա չու չու, հա :

ԽԱ. ԾԻ

Խա ծի ըիք, ըիք, ըիք, ուկ լա, ուկ լա, է, Խա ծի, ըիք, ըիք, ըիք
 ուկ լա, ուկ լա, ը. Խա ծի, ըիք, ըիք, ըիք,
 ուկ լա, ուկ լա, ներ բա-րի ե - կաք սկա-ուտ-ներ:

ՉԻՆԿԱ, ԼՈՆԿԱ

Չիճկա լոճկա, չիճկա լոճկա հէ՛յ, հէ՛յ,
Չիճկա լոճկա, չիճկա լոճկա հէ՛յ,
Չիճկա լոճկա հա չու չու
Չիճկա լոճկա հա չու չու
Հա չու չու, հա չու չու, հա չու չու:

ԽԱ ԾԻ

Խա՛: Ծի՛: Ռիքի, ըիքի, ըիքի, ուպլա, ուպլա է,
Խա՛: Ծի՛: Ռիքի, ըիքի, ըիքի, ուպլա, ուպլա ի,
Խա՛: Ծի՛: Ռիքի, ըիքի, ըիքի, ուպլա, ուպլաներ,
Բարի եկաք սկառուտներ:

ՔՕԼԱՄԱԺԻ

Քոլո մա ծի, քոլո մա թի, քոմ, քոմ, քոմ. զո ւո մա ծի, զո ւո մա թի,
 զում, զում, զում, քո ւո մա ծի, զո ւո մա թի
 քոլ, զոր + ներ հո - մենդ - մե - նի սկա - ուտ - ներ:

ՉԱԲԻՏԻ

Չա պի տի, ճա պի տի, ճաբ, ճաբ, ճաբ, խո պի տի, խո պի տի,
 խոբ, խոբ, խոբ, ճա պի տի, խո պի տի, խո պի տի, ճա պի տի,
 խոբ ցա, խոբ ցա + ներ հո - մենդ - մե - նի սկա - ուտ - ներ:

ՔՕԼԱՄԱՃԻ

Քօլամանի, քօլամաքի, քում, քում, քում:

Ջօլամանի, զօլամաքի, զում, զում, զում:

Քօլամանի, զօլամաքի

Քօլ, զօլ եր

Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկառուներ:

ՉԱԲԻՏԻ

Չարիտի, ձարիտի, ձար, ձար, ձար:

Խորիտի, խորիտի, խոր, խոր, խոր:

Չարիտի, խորիտի, խորիտի, ձարիտի:

Խորցա, խորցաներ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկառուներ:

ՉԸԳԱԼԱԳԱ.

Ձը գա լա գա, շը գա լա գա, չօ չօ չօ, պոլ մա լա գա,
պոլ մա լա գա, պօ պօ պօ շը գա լա գա, շը գա լա գա,
գիմ պոմ պա, կեց - ցե, կեց - ցե, կեց-ցե:

ՊԻԱ ՊԻԱ.

Պիա, պիա, պիա - էն, սիա, սիա, սիա - էն, պիա - էն, սիա - էն,
հոմեն, մե - նի գայ - լիկ - նե - ռը ձեզ կը բա - ըե - լեն:

ՉՐԳԱԼԱԳԱ

Չրգալագա, չրգալագա, չօ, չօ, չօ:

Պումալագա, պումալագա, պօ, պօ, պօ:

Չրգալագա, պումալագա, զիմ, պօմ, պա:

Կեցցէ՛, կեցցէ՛, կեցցէ՛:

ՊԻԱ ՊԻԱ

Պիա, պիա, պիա-էն,

Սիա, սիա, սիա-էն,

Պիա-էն - սիա-էն,

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի գայլիկները ձեզ կը բարեւեն:

ՊՈՒՊԱՅԻԿԱ

Պու պա յի կա, պոււմ. պու պա յի կա, պոււմ, պոււպա յի կա, պու պա յի կա ,

պոււմ , պոււմ , պոււմ , զիւմ , պում , պթա , զիւմ , պում, պրա , հո-մենն -ըղ-մենն

հուււ - ուա , հուււ -ուա , հուււ - ուա :

ՀԻՔԻՒ ՀԻՔԻՒ

Հիւ - յի հիւ-բի հիւ-բի են , հո - մենդ - մե - նի

գայ - լիկ -նե - ռը ձեզ կը բա-բե - ւեն :

ՊՈՒՊԱՅԻԿԱ

Պուպայիկա պուպայիկա պում,
Պուպայիկա պուպայիկա պում պում պում.
Զիմ պոմ պրա, զիմ պոմ պրա,
Հ.Մ.Ը.Մ. Հուռա, հուռա, հուռա:

ՀԻՔԲԻ ՀԻՔԲԻ

Հիքբի-հիքբի-եմ,
Հ. Մ. Ը. Մ.ի գայիկները ձեզ կը բարեւեն:

ԱՃԻՃԻ

Ա թի թի, ա թի թի, ա, ու, ա, ա թի թի, ա թի թի,
 գիմ, պոմ, պա, ա, ու, ա, գիմ պոմ պա,
 ա, ա, ա, հո-մենդ-մե-նի սկա-ուտ-նե-րը՝ հոս են ա-հա:

ՉՈՒՄ ՉԱՄ

Չու՛մ - չա՛մ, չու՛մ - չա՛մ կո-լի կո-լի կո-լի, չու՛մ - չա՛մ, չու՛մ - չա՛մ,
 կո-լի կո-լի կե. կո-լի կոլի կոլի կոլի կոլի կոլի կոլի կոլի
 կոլի կոլի կոլի կոլի կո-լի-կե. կո-լի-կե:

ԱՃԻՃԻ

Աճիճի, աճիճի, հա, հու հա,
Աճիճի, աճիճի, զիմ, պօմ, պահ,
Հա, հու, հա, զիմ, պօմ, պահ,
Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկառուտները հոս եմ ահա:
(Արիները կամ արեւոյշները հոս եմ ահա):
(Գայլիկները կամ Արծուիկները հոս եմ ահա):
(Երէցները կամ Պարմանուհիները հոս եմ ահա):

ՉՈՒՄ ՉԱՄ

Չում-չամ, չում-չամ, կուի կուի կուի,
Չում-չամ, չում-չամ, կուի կուի է:
(Կրկնել)
Կուի - կուի - կուի - կուի - կուի - կուի -կուի
Կուի - կուի - կուի - կուի - կուի է:
(Կրկնել)

Ա. Բ. Գ. Դ.

Ա . Բ , Գ , Դ , Ե , Զ , Է , Ը - Թ Ի Ե - Կ ա ճ Է ք դ ու ք ք ա - ր ի :

ՈՒՐ ԵՍ ՈՒՐ

Ուր ես ուր ով հայ ա - ր ի ուր ես ուր :

Ա. Բ. Գ. Դ

**Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. Ի,
Բարի եկած էք դուք բարի:**

ՈՒՐ ԵՍ ՈՒՐ

**Ուր ես ուր ով հայ արի
ուր ես ուր:**

Ը. ՄԱՍ

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻ
ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՔԱՅԼԵՐԳ

ԿՂՈՒՆ -ցէք ազ-դեք կՂՈՒՆ -ցէք քաջ քաջ մն-վե-հեր կանգնած
ՅՂԶ-նա մոռն ա- ու՛շ ցան-կա- լի է մեզ միշտ ազ-նիւ մա -հը
հե -ոռւ մե-զա -նից ո- սո -ւին մա-հը յառաջ ին -զա- խենք
ի-բրեւ նա - հա -աակ ի գուր թող շանցնի մեզնից մի գնդակ
մեզ-նից մի գն - դակ:

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՔԱՅԼԵՐԳ

Կռուեցէ՛ք տղերք, կռուեցէ՛ք քաջ-քաջ,
Անվեհեր կանգնած թշնամուն առաջ,
Ցանկալի է մեզ միշտ ազնիւ մահը,
Հեռու մեզանից ոսոխին ահը,
Ցառաջ խիզախենք իբրեւ նահատակ,
Ի զուր թող չանցնի մեզնից մի գնդակ:

Մեզ տօնախմբեն մեր նախնի քաջեր,
Մեզի կը սպասեն մեր հէք եղբայրներ,
Ազատ չծնանք, գէթ մեռնինք ազատ,
Մեր սիրտն ու հոգին պահենք անարատ,
Այս անգամին ալ ցոյց տանք թշնամուն,
Թէ ի՛նչ է Հայու ոյժն ու քաջութիւն:

Ահա քիւրտերը փախչին սարսափած,
Ահա դիակներ արեամբ շողախումած,
Կրակ տեղացէ՛ք, անդադար կրա՛կ,
Փառք Դաշնակցութեան, առատ է գնդակ,
Օ՛ն, կռուինք, տղերք, մինչեւ շունչ վերջին,
Արժանի լինինք փառաց պսակին:

Մեռնինք, յուսալով, մերն է ապագան,
Մեռնինք, բայց կեցցէ՛, կեցցէ՛ Հայաստան,
Այսպէս յորդորեց ու ինկաւ արին,
Թողլով մեզ անուն յիշատակ բարին
Ահեղ կռուի մէջ մի փոքրիկ հերոս,
Անմոռանալի կտրին Մարտիրոս:

ՀԱՅՈՐԴԻՔ

Երաժշտ.՝ Փօլ Պաղտատեան

Հա-յոր - դիք դուք որ կան-րիք հե-ռուն մի մոռ-

նաք մեր ա-նուշ մայր լե - գուն եր -գե -ցեք եւ միշտ խօ -սե -

ցեք կը տես - նէք թէ որ-քան ա-նուշ է եր -գե -

ցեք եւ միշտ խօ -սե - ցեք կը տես-նէք թէ որ-քան ա -նուշ

է

Մենք քիչ ենք բայց կը մը - նանք միշտ հայ չենք մոռ-

նար մեր մայ-րե - նի լե -գուն մենք ան - վերջ ձեռք ձեռ-քի տա-

լով մեր ազ - գը միշտ բար-ձըր պա - հե - լով բար-ձըր

ՀԱՅՈՐՂԻՔ

Հայորդիք որ կ'ապրիք դուք հեռուն,
Մի մոռնաք մեր անուշ մայր լեզուն,
Երգեցէք եւ միշտ խօսեցէք
Կը տեսնէք թէ որքա՛ն է անուշ:

ԿՐԿՆԵՐԳ. —

Մենք քիչ ենք բայց կը մնանք միշտ հայ,
Չենք մոռնար մեր մայրենի լեզուն,
Մենք անվերջ ձեռք-ձեռքի տալով
Մեր ազգը միշտ բարձր պահելով,
Բարձր ենք միշտ բարձր մենք մնանք
Չը լուծուինք, իրար սիրենք
Մեր սուրբ պատիւը բարձր պահենք:

Հայորդիք որ կ'ապրիք դուք հեռուն
Մի մոռնաք մեր հայոց պատմութիւն,
Պատմեցէք ձեր գաւակներուն
Որ գիտնան արժէքը հայերուն:

«Հայորդիք»ի եղանակի այն բաժինները որոնց բա-
ռերը չեն զետեղուած վերապահուած եւ նուազա-
խումբի համար:

ենք միշտ բարձր-ձրը մենք մը - նանք չը - լուծ -

ւինք ի - ռար սի-րենք մեր սուրբ գա-տի -ւը բար- ձրը պահենք:

ՀՐԱԻԷՐ

Դէ - պի մա - սիս հայ մար-դիկ - ներ հա - պօն քա - լենք
 ան - վա - ռան թող բող -բո -ջին կոյս ծա - դիկ - ներ
 դը - րօշ-տուս տակ ան - սա - սան հա - պօն յա - ուջ հայ ա - ըի - ներ
 Դէ - պի եր - կիր ա - լե - թակ ցա - նե -լու հոն
 կա - նաչ յոյ- սեր մեր ձեռ - քե - թով բա - ըու - նակ :

ՀՐԱԽԷՐ

Հապօ՛ն, յառաջ հայ արիներ
Դէպի երկիր աներակ
Ցանելու հոն կանաչ յոյսեր
Մեր ձեռքերով բարունակ:

Դէպի Մասիս, հայ մարզիկներ
Հապօն, քալենք անվարան
Թող բողբոջին կոյս ծաղիկներ
Դրօշնուս տակ անասան:

Յառաջ, յառաջ դէպի երկիր
Առաջնորդներ «լուսատու»
Հայաստանի ճակտին կարմիր
Կանաչ նարօտ կապելու:

Հապօ՛ն յառաջ հայ արիներ
Դէպի երկիր աներակ
Ցանելու հոն կանաչ յոյսեր
Բազուկներով բարունակ:

ԶԱՐԹԻՐ ԼԱՕ

Խու - ժան սս - կեար զօրք է հա - նել ե - կել Մը - շոյ
դաշտն է գա - տել: Սուլթան կիւ զի ջըն - ջի մր - զի զարթիր
լա - օ մըռ-նիմ ջը - զի:

Տուտուկ

Եղեգնեայ գոյգ լեզուակներով եւ փայտէ շինուած փո-
ղաձեւ գործիք: Մօտ 30սմ. երկարութեամբ: Տուտուկը ունի
առջեւէն ութը իսկ ետեւէն մէկ ձայնի ծակեր: Առհասարակ
կը նուագուի գոյգ գործիքներով որոնցմէ մէկը եղանակը
կու տայ իսկ երկրորդը «դամ»ը կը պահէ (խորքի՝ Փոնի
ձայնը): Կրնայ ծառայել իմբական կազմերու մէջ եւս:

ԶԱՐԹԻՐ ԼԱՕ
(ՄՇԵՑԻ ՄՕՐ ԵՐԳԸ)

**Խուժան ասկեար գօրք է հանել,
Եկել Մշոյ բերդն է պատել,
Սուլթան կ'ուզէ ջնջի մըզի,
Զարթի՛ր լաօ, մըռնիմ քըզի:**

**Ինչ անիծեմ թուրք ասկեարին,
Որ սպաննեց ջոջ Աբոյին,
Մըր յոյս թողեց օրօրոցին,
Զարթի՛ր լաօ, մըռնիմ քըզի:**

**Խեղճ մշեցին մեռաւ լալով,
Օտար երկրներ ման գալով,
Մեռաւ թուրքին պարտքը տալով,
Զարթի՛ր լաօ, մըռնիմ քըզի:**

**Էլ ինչ ընկնեմ էլու դռներ,
Երթամ գտնեմ զըմ խեղճ գառներ,
Շինիմ զըմ տուն եւ զըմ էգին,
Զարթի՛ր լաօ, մըռնիմ քըզի:**

ԴԱՐՁԵԱԼ ՓԱՅԼԵՑ

Դարձեալ փայ - լեց Սասնոյ զըլ - խին Ա - զա - տու - թեան դը - րո -

շակ Կեց - ցե Կայ - ըն - նիք զո - չե - լով բարձրա - ցը -

ըին ա - դա - դակ Կեցցե Կայ - ըն - նիք զո - չե - լով

բարձրա - ցը - ըին ա - դա - դակ :

Սրինգ

Մետաղէ կամ եղեգէ շինուած փողային գործիք, արտաֆնապէս պարզ խողովակի մը երեւոյթով: Ունի 8-10 օղանցքի ծակեր: Համաձայն փչելու ուժգնութեան կը ըստացուի եղանակային տարրեր ութեակներ (octaves): Կը գործածուի յատկապէս հովիւներու կողմէ ոչխարներու հօտը առաջնորդելու համար: Ունի մեղմ եւ մեկանոյշ ձայն: Սրինգի կատարելագործուած ձեւը Flute-ն է որ կը ծառայէ խմբային կատարողութեանց առթիւ:

ԴԱՐՁԵԱԼ ՓԱՅԼԵՑ

Դարձեալ փայլեց Սասնոյ գըլխին
Ազատութեան դրօշակ,
Կեցցէ՛ հաչրենիք գոչելով
Բարձրացըրին աղաղակ:

Թընդաց, որոտաց ձայներից
Ողջ աշխարհը հայկական,
Խումբ-խումբ կը գան հայ զաւակներ
Հաչրենիքի օգնութեան:

Գուրգէն, Վահան, Հրայր-Դժոխք,
Քաջ Անդրանիկ ղեկավար,
Տալտրիկի լեռներումը
Շրջում էին անդադար:

Սարսափեցին քիւրդ ցեղերը,
Մինչ պալատը Սուլթանին
Հրամայեց շուտ կործանել
Դիրքերը հաչդուկների:

Ահա անգութ մեր թշնամին...
Սարսափելի տեսարան,—
«Ժամանակ է վրէժ լուծել»...
Գոչեց ձայնը հայկական:

Կըրակ տեղաց հայ քաջերի
Բընակավայր դիրքերից,
Կոտորուեցին թշնամիներ
Ահռելի գնդակներից:

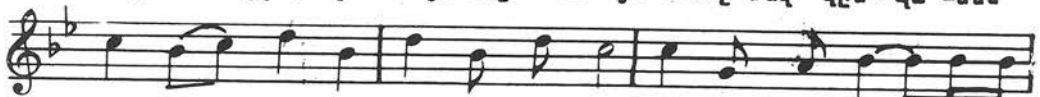
ՅԱՌԱԶ, ՅԱՌԱԶ...

Յա - ուշ յա - ուշ օն ան - վե - հեր քա - շա - կո - ռով

հայ ա - ըի ներ յա - ուշ օն յա - ուշ մեզ կըս - պա - սեն

ա - նա - կըն - թարթ յոյ - սի դաշ - տե - ռը բազ - մա - ոտտ յա - ուշ

օն յա - ուշ ապա - պետ - ներ ենք մենք ա - նա - նուն զը - ւար -

թա - դեմ ու միշտ աը - թուն պարտ - քը ուր որ կը կան -

չէ մեզ հոն կը վա - գենք ա - ըա - գա - պես յա - ուշ օն յա - ուշ:

ՅԱՌԱՋ, ՅԱՌԱՋ...

Յառաջ յառաջ օն անվեհեր
Քաջակորով Հայ արիներ
Յառաջ օն յառաջ:

Մեզ կը սպասեն անակնթարթ
Յոյսի դաշտերը բազմառատ
Յառաջ օն յառաջ:

Ասպետներ ենք մենք անանուն
Զուարթադէմ ու միշտ արթուն
Պարտքը ուր որ կը կանչէ մեզ
Հոն կը վազենք արագապէս
Յառաջ օն յառաջ:

Կործքերնիս դուրս ուերնիս մերկ
Բազուկներնիս կէս սօթթուած
Քօտինէս կախ սուլիչ չուան
Եւ Զեռքերնուս մէջ գաւազան
Յառաջ օն յառաջ:

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ԵՐԳԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

Ա. Բ. Գ. Դ.	215
Աձիձի	213
ԱՄԷՆ ԱՌԱԻՕՏ	161
ԱՆԴՐԱՆԻԿԻՆ	57
ԱՆՈՒՇ ՀՈՎԻԿ	177
ԱՌԱԻՕՏ ԼՈՒՍՈՑ	35
ԱՐԾՈՒԻԿՆԵՐՈՒ ՔԱՅԼԵՐԳ	29
ԱՐՋԻ ՊԱՐԸ	127
ԱՐՏՈՒՏԻԿ	157
ԱՔԵԼԱՅԻՆ ԵՒ ՓՈԽԵՐՈՒՆ ԵՐԳԸ	133
ԱՔԼՈՐ ԱՂԲԱՐ	123
ԲԱԺԱՆՄԱՆ ԵՐԳ	83
ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ՔԱՅԼԵՐԳ	79
ԳԱՅԼԻԿ ԸԼԼԱԼ ԳԱՅԼԻԿ...	113
ԳԱՅԼԻԿԻ ԴՐՕՇԻՆ	117
ԳԱՅԼԻԿԻՆ ԵՐԳԸ	137
ԳԱՐՈՒՆ	179
ԳԻԻՂԻ ԱՌՏՈՒՆ	115
ԳՈՎԵԱ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԶՏԷՐ	39
ԴԱՐՁԵԱԼ ՓԱՅԼԵՑ	227
ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՔԱՅԼԵՐԳ	25
ԵՐԳ ԽՆՃՈՅՔԻ	159

Ջինոնիոնի ՄՕՐ ԵՐԳԸ	67
ՋԱՐԹԻՐ ԼԱՕ	225
ԸՆԿԵՐ	191
ԹԻԱՅԱ	201
Ի ՋԷՆ ՀԱՅԵՐ	51
ԼԱԻ Է, ՊՐԱԻՕ, ԷՔՍԹՐԱ	197
ԼՈՐԻԿ	183
ԼՈՒՍՆԻ ԼՈՅՍՈՎ	93
ԽԱ, ԾԻ	205
ԽԱՂԱՂ ԴԱՇՏԻ ՈՐԴԻՔ	73
ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՔԱՅԼԵՐԳ	219
ԽԱՆԻ ԵՐԳԸ	59
ԽԱՐՈՒԿԱՀԱՆԴԷՍԻ ԵՐԳ	89
ԽԱՐՈՒԿԱՀԱՆԴԷՍԻ ՀՐԱԻԷՐ	85
ԽՆՈՑԻ	181
ԽՈՍՏԱՑԱՅ	91
ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՄԵԾ	37
ԾԻԾԵՌԵԱԿ	153
ԾԻՏԻԿԸ	169
ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ	167
ԿԱՐԿՈՒՏ ՏԵՂԱՑ	49
ԿԵՆԱՑ ԵՐԳ	155
ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ	171
ԿԻՆ, ԿԷՆ, ԿՕՆ	97
ԿՌՈՒԻ ԵՐԹ	55
Հ.Մ.Ը.Մ. ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐ	17
Հ.Օ.Մ.Ի ՔԱՅԼԵՐԳ	27
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐ ԵՆՔ	15
ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՊՐԻՐ ՅԱԻՏՏԵԱՆ	69

ՀԱՅՈՐԳԻՓ	221
ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ ՍԻՐՈՑ ՀԱՄԱՐ	75
ՀԱՅՐԵՆԻ ԿԱՐՕՏ	165
ՀԵՐՈՍՆԵՐԻ ԵՐԳԸ	63
ՀԻՔԻԻ, ՀԻՔԻԻ	211
ՀԻՐՕՇԻՄԱ	109
ՀՈՎԻԻԸ ՍԱՐՈՒՄ ՏԽՐԵՑ	175
ՀՐԱԻԷՐ	223
ՁԱԲԻՏԻ	207
ՁՄԲՕ, ՁՄԲՕ	105
ՃԱԽԱՐԱԿ	185
ՃԱՄԲԱՐԱՅԻՆ ՔԱՌԵԱԿՆԵՐ	139
ՃԱՇՈՒ ԱՂՕԹՓ	43
ՄԵԾ ԿԱՆՁԻ ԵՐԳԸ	145
ՄԵՂՈՒ	163
ՄԵՆՓ ԱՆԿԵՂԾ ՋԻՆՈՒՈՐ ԵՆՓ	47
ՄԵՆՓ ԳԱՅԼԻԿՆԵՐ	135
ՄԵՐ ԽՈՀԱՐԱՐԸ	107
ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՓ	19
ՄՇԱԿ ԲԱՆՈՒՈՐ	21
ՄՈԿԼԻԻՆ ԱՐՇԱԻԱՆՓԸ	121
ՅԱՌԱՋ, ՅԱՌԱՋ...	229
ՅԱՌԱՋ ՅԱՌԱՋ ԳԱՅԼԻԿՆԵՐ	143
ՅԱՌԱՋ ՆԱՀԱՏԱԿ	11
ՅԻՍ ՔՈՒ ՂԻՄԷԹԸՆ ՉԻՄ ԳԻՏԻ	189
ՆՈՐԱՀՐԱՇ	41
ՇԷՐԽԱՆՆ ՈՒ ԹԱՊԱՓԻՆ	119
ՈՒՐ ԵՍ ՈՒՐ	215
Ո՞Վ ԿՐՆԱՅ	103
ՈՎ ՀԱՅ ԱՐԻ	13
ՈՎ ՄԵԾԱՍՓԱՆՁ	149

ԶԸԳԱԼԱԳԱ	209
ԶԻՆԿԱ, ԼՈՆԿԱ	205
ԶՈՒՄ, ԶԱՄ	213
ԶՈՒՊԼԻՔԱ	197
ՊԱԼՈՒՆ	131
ՊԱՀԱԿԻՆ ԵՐԳԸ	81
ՊԱՆՏԱՌԼՈԿՆԵՐԸ ԵՒ ՄՈԿԼԻՆ	125
ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ	141
ՊԱՐԵՐԳ ՄՈՒՍԱ ԼԵՐԱՆ	172
ՊԱՐԾԵՆԿՈՏ ԶԿՆՈՐՍԸ	187
ՊԻԱ, ՊԻԱ	209
ՊՈՒՊԱՅԻԿԱ	211
ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ	61
ՍՈԼՈՒԽԻ ԿՈՒԻԸ	71
ՎԱՐԴԱՆ	65
ՎԷՐՔԵԼՈՎ ԼԻ	53
ՏԱԼԻՈՐԻԿԻ ԿՏՐԻՃ	151
ՏԻ, ԼՈՒ, ԼՈՒ	193
ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ (ՀԱՅՐ ՄԵՐ)	33
ՐԻԲ	203
ՓՈՂ ՈՒ ԹՄԲՈՒԿ	95
ՔԱԱՅԻՆ ՊԱՐԸ	129
ՔԱՅԼԵՐԳ՝ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի	
ՀԱՄԱԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ Ա. ԲԱՆԱԿՈՒՄԻՆ	99
ՔԱՅԼԵՐԳ՝ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ	101
ՔԱՅԼԵՐԳ՝ ՄԱՐՏԱԿԱՆ	23
ՔՕԼԱՄԱՃԻ	207
ՔՈՒՄ	199
ՖԱՐԻԱ, ՖԱՐԻԱ	87

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏԱԳԷՏՆԵՐ

ԱՇՈՒՂ ԶԻՒԱՆԻ	190
ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ	37
ԿԱՆԱԶԵԱՆ ԲԱՐՍԵՂ	12
ԿԱՐԱ ՄՈՒՐԶԱ	42
ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ ԳԷՈՐԳ	14
ՄՈՒՇԵՂ ԻՇԽԱՆ	126
ՄՆԱԿԵԱՆ ԱԼԵՔՍ	130
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ԷՏԿԱՐ	22
ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿ	28
ՍԱՅԱԹ ՆՈՎԱ	188

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

ՏԱՅԻՐԱ	202
ԶՈՒՌՆԱ	200
ԹԱՌ	84
ԶՈՒՆԳՈՒՌ	180
ՍԱԶ	48
ՍՐԻՆԳ	226
ՍԱՆԹՈՒՐ	192
ՏՈՒՏՈՒԿ	224
ՔԱՆՈՆ	198
ՔԱՄԱՆԶԱ	102

Սայաթ Նովան եւ իր Քամանչան

Համադրեց՝
ԲԻԻԶԱՆԴ ԹՈՐԻԿԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ
ՄԵՄԻ ՏԱՆԸ ԿԻԼԻԿԻՈՑ
ՀԱՅ ՏԻՊ ՔՈՄՓՐԻԿՐԱՑ
ԱՆԹԻԼԻԱՍ - ԼԻԲԱՆԱՆ